

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
X kadencja

Druk nr 1889
Warszawa, 30 września 2025 r.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

**- o zmianie ustawy o działaczach opozycji
antykomunistycznej oraz osobach
represjonowanych z powodów politycznych
oraz niektórych innych ustaw.**

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy pana posła Piotra Adamowicza i panią posel Joannę Frydrych.

(-) Piotr Adamowicz; (-) Urszula Augustyn; (-) Paweł Bliźniuk; (-) Krzysztof Bojarski; (-) Piotr Borys; (-) Marek Jan Chmielewski; (-) Alicja Chybicka; (-) Joanna Frydrych; (-) Konrad Frysztak; (-) Patryk Gabriel; (-) Krzysztof Gadowski; (-) Aleksandra Gajewska; (-) Elżbieta Gelert; (-) Włodzisław Giziński; (-) Marta Golbik; (-) Małgorzata Gromadzka; (-) Barbara Grygorcewicz; (-) Krzysztof Habura; (-) Łukasz Horbatowski; (-) Maria Małgorzata Janyska; (-) Patryk Jaskulski; (-) Dominik Jaśkowicz; (-) Marcin Józefaciuk; (-) Piotr Kandyba; (-) Jacek Karnowski; (-) Iwona Karolewska; (-) Katarzyna Kierzek-Koperska; (-) Ewa Kołodziej; (-) Magdalena Małgorzata Kołodziejczak; (-) Tomasz Kostuś; (-) Urszula Koszutska; (-) Aleksandra Kot; (-) Iwona Maria Kozłowska; (-) Maria Joanna Kozłakiewicz; (-) Iwona Małgorzata Krawczyk; (-) Katarzyna Królak; (-) Adam Krzemiński; (-) Henryka Krzywonos-Strycharska; (-) Bożena Lisowska; (-) Katarzyna Anna Lubnauer; (-) Artur Jarosław Łacki; (-) Alicja Łepkowska-Gołaś; (-) Magdalena Łośko; (-) Alicja Łuczak; (-) Dorota Marek; (-) Paweł Masełko; (-) Jerzy Meysztowicz; (-) Jacek Niedźwiedzki; (-) Jolanta Niezgodzka; (-) Paweł Papke; (-) Karolina

Pawliczak; (-) Małgorzata Pępek; (-) Katarzyna Maria Piekarska; (-) Lucjan Marek Pietrzczyk; (-) Elżbieta Anna Polak; (-) Agnieszka Pomaska; (-) Mariusz Popielarz; (-) Renata Rak; (-) Monika Rosa; (-) Marek Rząsa; (-) Waldemar Sługocki; (-) Weronika Smarduch; (-) Anna Sobolak; (-) Marek Sowa; (-) Paweł Suski; (-) Andrzej Szewiński; (-) Henryk Szopiński; (-) Łukasz Ściebiorowski; (-) Apoloniusz Tajner; (-) Maciej Tomczykiewicz; (-) Monika Wielichowska; (-) Adrian Witczak; (-) Mariusz Witczak; (-) Przemysław Witek; (-) Anna Wojciechowska; (-) Bogusław Wołoszański; (-) Bartosz Zawieja.

USTAWA

z dnia ...

o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych oraz niektórych innych ustaw¹⁾

Art. 1. W ustawie z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 906) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 1 pkt 3 i 4 otrzymują brzmienie:

„3) zasady przyznawania świadczenia pieniężnego, pomocy pieniężnej, świadczenia wyrównawczego i świadczenia solidarnościowego działaczom opozycji antykomunistycznej lub osobom represjonowanym z powodów politycznych;

4) inne niż wymienione w pkt 2 i 3 uprawnienia działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych oraz pozostałych po nich wdów i wdowców;”;

2) w art. 2 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Działaczem opozycji antykomunistycznej jest osoba, która w okresie od dnia 1 stycznia 1956 r. do dnia 4 czerwca 1989 r., łącznie przez co najmniej 12 miesięcy prowadziła, w ramach struktur zorganizowanych lub we współpracy z nimi, zagrożoną represjami, o których mowa w art. 3, działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce.”;

3) art. 3 otrzymuje brzmienie:

„Art. 3. Osobą represjonowaną z powodów politycznych jest osoba, która za działalność na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce lub udział w wystąpieniu wolnościowym na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce, w okresie od dnia 1 stycznia 1956 r. do dnia 31 lipca 1990 r.:

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz ustawę z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia.

1) przebywała w:

a) więzieniu lub innym miejscu odosobnienia na terytorium Polski na mocy wyroku wydanego w latach 1956-1989 albo bez wyroku jednorazowo przez okres dłuższy niż 48 godzin lub wielokrotnie przez łączny okres dłuższy niż 30 dni,

b) ośrodka odosobnienia na podstawie art. 42 dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o stanie wojennym (Dz. U. poz. 154, z 1982 r. poz. 18, z 1989 r. poz. 178 oraz z 2011 r. poz. 342);

2) przez okres powyżej 30 dni pełniła zasadniczą służbę wojskową lub czynną służbę wojskową w ramach ćwiczeń wojskowych;

3) poniosła śmierć, doznała uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia na okres dłuższy niż 7 dni na skutek działania, w tym niejawnego, wojska, milicji lub organów bezpieczeństwa państwa, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 2023 r. poz. 102), zwanych dalej „organami bezpieczeństwa państwa”;

4) była inwigilowana przez organy bezpieczeństwa państwa i podjęto wobec niej bezprawne działanie polegające na popełnieniu na jej szkodę przestępstwa lub wykroczenia;

5) była pozbawiona możliwości wykonywania swojego zawodu;

6) była osobą, z którą została rozwiązana umowa o pracę;

7) została relegowana z uczelni wyższej lub innej szkoły;

8) była objęta zakazem publikacji przez Główny Urząd Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk, wojewódzki lub miejski urząd kontroli prasy, publikacji i widowisk albo Główny Urząd Kontroli Publikacji i Widowisk lub okręgowy urząd kontroli publikacji i widowisk przez okres dłuższy niż rok;

9) była poszukiwana listem gończym, oskarżona lub skazana za popełnienie przestępstwa lub wielokrotnie skazywana za popełnienie wykroczenia, lub wobec której orzeczono zastosowanie środka poprawczego lub środka wychowawczego.”;

4) w art. 5:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych potwierdza, w drodze decyzji administracyjnej, Szef Urzędu

do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych po stwierdzeniu przez Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, że osoba ubiegająca się o potwierdzenie statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych spełnia warunki, o których mowa w art. 4, albo po uznaniu przez prokuratora oddziałowego biura lustracyjnego Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, zwanego dalej „oddziałowym biurem lustracyjnym”, lub sąd oświadczenia, o którym mowa w art. 5a ust. 1, za prawdziwe.”,

b) w ust. 3 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) decyzję administracyjną Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w sprawie spełniania warunków, o których mowa w art. 4, dokument potwierdzający nadanie Krzyża Wolności i Solidarności albo dokument o uznaniu przez prokuratora oddziałowego biura lustracyjnego lub sąd za prawdziwe oświadczenia, o którym mowa w art. 5a ust. 1.”,

c) ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Okresy represji z powodów politycznych, o których mowa w art. 3 pkt 1, 2, 5 i 8, zalicza się do okresów działalności na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce, o których mowa w art. 2 ust. 1.”;

5) po art. 5 dodaje się art. 5a i art. 5b w brzmieniu:

„Art. 5a. 1. Osoba, której Prezes Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu odmówił prawomocną decyzją potwierdzenia spełniania warunków, o których mowa w art. 4, może złożyć oświadczenie, że w okresie od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r. nie była pracownikiem, funkcjonariuszem lub żołnierzem organów bezpieczeństwa państwa ani nie była współpracownikiem w rozumieniu art. 3a ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2024 r. poz. 1632) organów bezpieczeństwa państwa, zwane dalej „oświadczeniem”.

2. Wzór oświadczenia jest określony w załączniku do ustawy.

3. Zgodność oświadczenia z prawdą bada prokurator oddziałowego biura lustracyjnego właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby składającej oświadczenie.

4. W przypadku powstania wątpliwości odnośnie do zgodności oświadczenia z prawdą prokurator oddziałowego biura lustracyjnego informuje o tym osobę, która złożyła oświadczenie, a także informuje ją o możliwości złożenia wyjaśnień. Z czynności złożenia wyjaśnień sporządza się protokół.

5. Prokurator oddziałowego biura lustracyjnego, w ramach badania zgodności oświadczenia z prawdą, może żądać nadesłania lub przedstawienia akt oraz dokumentów i pisemnych wyjaśnień, a w razie potrzeby - przesłuchiwać świadków, zasięgać opinii biegłych oraz dokonywać zatrzymania rzeczy lub przeszukania, a także może stosować kary porządkowe. Do tych czynności stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2025 r. poz. 46, 304 i 1178), przy czym niedopuszczalne jest przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka, który był funkcjonariuszem organów bezpieczeństwa państwa.

6. W ramach badania zgodności oświadczenia z prawdą prokurator oddziałowego biura lustracyjnego zawiadamia o prowadzeniu takiego badania Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych oraz wojewódzką radę konsultacyjną do spraw działaczy opozycji antykomunistycznej oraz osób represjonowanych z powodów politycznych właściwą ze względu na miejsce prowadzenia działalności określonej w art. 2 lub art. 3 lub ze względu na miejsce wystąpienia wolnościowego, o którym mowa w art. 3.

7. Wojewódzka rada konsultacyjna do spraw działaczy opozycji antykomunistycznej oraz osób represjonowanych z powodów politycznych przekazuje prokuratorowi oddziałowego biura lustracyjnego posiadane informacje mogące mieć znaczenie przy badaniu zgodności oświadczenia z prawdą.

8. Prokurator oddziałowego biura lustracyjnego oraz upoważnieni pracownicy oddziałowych biur lustracyjnych mają pełny dostęp do dokumentacji, ewidencji i pomocy informacyjnych, bez względu na formę ich utrwalenia, zgromadzonych lub wytworzonych do dnia 31 lipca 1990 r. przez:

1) Ministra Obrony Narodowej, ministra właściwego do spraw wewnętrznych, Ministra Sprawiedliwości oraz ministra właściwego do spraw zagranicznych, a także przez podległe lub podporządkowane im lub nadzorowane przez nich organy i jednostki organizacyjne;

2) Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Szefa Agencji Wywiadu.

9. W terminie 9 miesięcy od dnia wpływu oświadczenia do oddziałowego biura lustracyjnego prokurator oddziałowego biura lustracyjnego powiadamia osobę, która złożyła oświadczenie, o uznaniu oświadczenia za prawdziwe albo nieprawdziwe.

10. Osobie, której oświadczenie zostało uznane za nieprawdziwe, służy prawo złożenia wniosku o wszczęcie postępowania lustracyjnego, o którym mowa w ustawie z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944 – 1990 oraz o treści tych dokumentów, którego przedmiotem jest badanie zgodności złożonego oświadczenia z prawdą.

11. W postępowaniu, o którym mowa w ust. 10, niedopuszczalne jest przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka, który był funkcjonariuszem organów bezpieczeństwa państwa.

Art. 5b. 1. Status wdowy albo wdowca po działaczu opozycji antykomunistycznej lub osobie represjonowanej z powodów politycznych przyznaje osobie posiadającej obywatelstwo polskie, w drodze decyzji administracyjnej, Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.

2. W przypadku osób urodzonych przed dniem 1 sierpnia 1972 r. przyznanie statusu wdowy albo wdowca po działaczu opozycji antykomunistycznej lub osobie represjonowanej z powodów politycznych następuje po stwierdzeniu przez Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, że osoba ubiegająca się o przyznanie tego statusu spełnia warunki, o których mowa w art. 4, albo po uznaniu przez prokuratora oddziałowego biura lustracyjnego lub sąd oświadczenia za prawdziwe.

3. Wniosek o przyznanie statusu wdowy albo wdowca po działaczu opozycji antykomunistycznej lub osobie represjonowanej z powodów politycznych zawiera imię lub imiona oraz nazwisko wnioskodawcy, numer PESEL, datę i miejsce urodzenia, adres miejsca zamieszkania lub adres korespondencyjny, numer telefonu lub adres poczty elektronicznej oraz odpis aktu zgonu małżonka, który miał potwierdzony status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych.

4. Wraz z decyzją przyznającą status wdowy albo wdowca po działaczu opozycji antykomunistycznej lub osobie represjonowanej z powodów politycznych wydawane jest zaświadczenie potwierdzające prawo do korzystania z uprawnień przewidzianych w ustawie.”;

6) w art. 6 po ust. 3 dodaje się ust. 3a w brzmieniu:

„3a. Legitymacja jest udostępniana również w postaci dokumentu mobilnego, o którym mowa w art. 2 pkt 7 ustawy z dnia 26 maja 2023 r. o aplikacji mObywatel (Dz. U. z 2024 r. poz. 1275 i 1717 oraz z 2025 r. poz. 1019).”;

7) po art. 9 dodaje się art. 9a w brzmieniu:

„Art. 9a. Osobie, której przyznano status wdowy albo wdowca po działaczu opozycji antykomunistycznej lub osobie represjonowanej z powodów politycznych, pobierającej emeryturę lub rentę inwalidzką, rentę z tytułu niezdolności do pracy albo rentę rodzinną albo uposażenie w stanie spoczynku lub uposażenie rodzinne, przysługuje prawo do dodatku kompensacyjnego i ryczałtu energetycznego, o których mowa w art. 20 ust. 2 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatanach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego. Przepisy art. 20 ust. 3a – 3f oraz art. 24 tej ustawy stosuje się odpowiednio.”;

8) w art. 10 po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. Osobie, której przyznano status wdowy albo wdowca po działaczu opozycji antykomunistycznej lub osobie represjonowanej z powodów politycznych, znajdującej się w trudnej sytuacji materialnej lub zdrowotnej lub w związku z zaistnieniem zdarzeń losowych, może być przyznana pomoc pieniężna jednorazowa.”;

9) po art. 10i dodaje się art. 10j – 10r w brzmieniu:

„Art. 10j. Prawo do świadczenia solidarnościowego przysługuje osobie uprawnionej, która łącznie spełnia następujące warunki:

1) osiągnęła wiek emerytalny wynoszący co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn;

2) ma okres składkowy lub nieskładkowy w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wynoszący co najmniej 1 miesiąc;

3) nie ma ustalonego prawa lub nie pobiera emerytury, renty inwalidzkiej, renty z tytułu niezdolności do pracy, renty rodzinnej lub renty albo emerytury zagranicznej;

4) nie pozostaje w stosunku pracy, nie prowadzi działalności gospodarczej lub działalności rolniczej.

Art. 10k. 1. Świadczenie solidarnościowe przyznawane jest w kwocie 3603,35 zł.

2. Kwota, o której mowa w ust. 1, ulega podwyższeniu w terminach i na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

3. Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ogłasza, w formie komunikatu, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, co najmniej na 7 dni roboczych przed najbliższym terminem waloryzacji, uwzględnianą od tego terminu wysokość świadczenia solidarnościowego.

Art. 10l. 1. Decyzje w sprawie świadczenia solidarnościowego wydaje Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

2. Decyzja w sprawie świadczenia solidarnościowego, sporządzona z wykorzystaniem systemu teleinformatycznego, może zamiast podpisu zawierać nadruk imienia i nazwiska wraz ze stanowiskiem służbowym osoby upoważnionej do ich wydania.

3. Od decyzji o odmowie przyznania prawa do świadczenia solidarnościowego wnioskodawcy przysługuje prawo odwołania do właściwego sądu w terminie i na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 1568 i 1841 oraz z 2025 r. poz. 620 i 1172).

Art. 10m. 1. Postępowanie w sprawie świadczenia solidarnościowego wszczynane jest na wniosek osoby uprawnionej.

2. Wniosek o przyznanie świadczenia solidarnościowego zawiera:

- 1) imię lub imiona oraz nazwisko osoby uprawnionej;
- 2) datę urodzenia osoby uprawnionej;
- 3) numer PESEL albo innego dokumentu potwierdzającego tożsamość osoby uprawnionej;
- 4) adres miejsca zamieszkania lub adres korespondencyjny osoby uprawnionej;
- 5) numer telefonu lub adres poczty elektronicznej osoby uprawnionej;
- 6) numer rachunku bankowego albo numer rachunku w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej osoby uprawnionej, na który ma zostać wypłacone świadczenie solidarnościowe.

3. Do wniosku, o którym mowa w ust. 2, dołącza się dokumenty potwierdzające nadanie statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych, a także oświadczenie o niepobieraniu emerytury lub renty zagranicznej lub innego świadczenia zagranicznego o podobnym charakterze.

Art. 10n. 1. Świadczenie solidarnościowe wypłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

2. Wypłata świadczenia solidarnościowego następuje miesięcznie, w terminie do 10. dnia danego miesiąca.

3. Na wniosek osoby uprawnionej do świadczenia solidarnościowego, zamieszkałej za granicą, świadczenie solidarnościowe wypłaca się w państwie zamieszkania na rachunek bankowy tej osoby za granicą lub w innej formie wskazanej przez organ emerytalny lub rentowy, w terminach i trybie ustalonych przez ten organ. Przepis art. 11a stosuje się odpowiednio.

Art. 10o. Do świadczenia solidarnościowego stosuje się odpowiednio art. 84 i art. 85 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 350).

Art. 10p. 1. W sprawach dotyczących świadczenia solidarnościowego, nieuregulowanych w ustawie, stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z wyłączeniem art. 136 tej ustawy.

2. Kwoty nienależnie pobranego świadczenia solidarnościowego traktuje się jak kwoty, o których mowa w art. 139 ust. 1 pkt 2b ustawy, o której mowa w ust. 1.

Art. 10q. 1. Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest uprawniony do pozyskiwania i przetwarzania danych osobowych w zakresie niezbędnym do przyznawania, ustania prawa do świadczenia solidarnościowego i wypłacania tego świadczenia.

2. Na wniosek Zakładu Ubezpieczeń Społecznych inne organy wypłacające emerytury i renty, o których mowa w art. 10j pkt 3, są obowiązane przekazać, w terminie 7 dni od dnia otrzymania wniosku, dane niezbędne do przyznania lub ustania prawa do świadczenia solidarnościowego. O przyznaniu świadczenia solidarnościowego Zakład Ubezpieczeń Społecznych zawiadamia te organy.

Art. 10r. Świadczenie solidarnościowe wraz z odsetkami za opóźnienie finansowane jest ze środków budżetu państwa.”;

10) w art. 11 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Do spraw związanych z przyznawaniem pomocy pieniężnej i świadczenia pieniężnego przepisy art. 6 pkt 3, 10, 14 i 16, art. 8 ust. 3-13, art. 10 ust. 1, art. 11 ust. 1, art. 12, art. 13, art. 98, art. 100, art. 104, art. 105, art. 106 ust. 1, 3, 3a i 5, art. 107 ust. 5b-5d, art. 109 i art. 109a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2024 r. poz. 1283 i 1572 oraz z 2025 r. poz.620) stosuje się odpowiednio.”;

11) w art. 13a w ust. 2 wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Osobom uprawnionym oraz osobom, którym przyznano status wdowy albo wdowca po działaczach opozycji antykomunistycznej lub osobach represjonowanych z powodów politycznych, przysługuje ulga w wysokości 51% na przejazdy w komunikacji krajowej środkami publicznego transportu zbiorowego.”;

12) po art. 13b dodaje się art. 13c w brzmieniu:

„Art. 13c. 1. Na wniosek członka rodziny zmarłej osoby uprawnionej Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych wydaje znak nagrobny przeznaczony do umieszczenia na grobie zmarłego działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych.

2. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia, wzór znaku nagrobnego, mając na względzie konieczność zapewnienia graficznego nawiązania wzoru znaku nagrobnego do wzoru odznaki honorowej.”;

13) w art. 15 ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. Właściwa w sprawie opiniowania wniosków jest rada działająca w województwie, w którym osoba składająca wniosek prowadziła działalność, o której mowa w art. 2 lub art. 3, lub w którym miało miejsce wystąpienie wolnościowe, o którym mowa w art. 3.”;

14) po art. 16 dodaje się art. 16a w brzmieniu:

„Art. 16a. 1. Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych prowadzi i publikuje w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych listę osób, którym od dnia wejścia w życie ustawy potwierdzono

status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych.

2. Lista osób, o której mowa w ust. 1, zawiera imię, nazwisko i miejsce zamieszkania osoby, której potwierdzono status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych, a także datę wydania decyzji o potwierdzeniu statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych.”;

15) dodaje się załącznik do ustawy w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej ustawy.

Art. 2. W ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 163, z późn. zm.²) w art. 21 w ust. 1 pkt 25c otrzymuje brzmienie:

„25c) świadczenie pieniężne, pomoc pieniężna, ryczałt energetyczny i dodatek kompensacyjny przyznane na podstawie przepisów ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 906);”.

Art. 3. W ustawie z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia (Dz. U. z 2025 r. poz. 620) w art. 224 dodaje się ust. 6 w brzmieniu:

„6. Do okresu uprawniającego do zasiłku, od którego zależy wysokość i okres pobierania zasiłku, zalicza się również okresy, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 8 i 10 oraz ust. 2 pkt 6a, 6b i 8 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.”.

Art. 4. Osoby, którym przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy Prezes Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu prawomocnie odmówił potwierdzenia spełniania warunków, o których mowa w art. 4 ustawy zmienianej w art. 1, mogą złożyć oświadczenie, o którym mowa w art. 5a ust. 1 ustawy zmienianej w art. 1.

Art. 5. Do postępowań w sprawach o potwierdzenie statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych, wszczętych i niezakończonych decyzją ostateczną przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, stosuje się przepisy ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

² Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2025 r. poz. 340, 368, 620, 680, 1022 i 1180.

Art. 6. 1. Dla ustalenia prawa do rekompensaty, o której mowa w przepisach ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1696), dziennikarzy świadczących pracę na rzecz czasopism lub redakcji radiowych nielegalnych w rozumieniu przepisów obowiązujących do czerwca 1989 r., w których zamieszczane treści zmierzały do odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka, uważa się za pracowników zatrudnionych w szczególnym charakterze.

2. Okresy świadczenia pracy w szczególnym charakterze, o której mowa w ust. 1, ustala Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych w drodze decyzji administracyjnej.

Art. 7. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 1 pkt 12, który wchodzi w życie po upływie 12 miesięcy od dnia ogłoszenia.

Załącznik do ustawy
z dnia(Dz. U. poz.....)

**Wzór oświadczenia o braku współpracy z organami bezpieczeństwa państwa w okresie
od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 10 maja 1990 r.**

Ja

(imię i nazwisko, nazwisko rodowe, inne nazwiska używane w latach 1944-1990)

syn/córka

(imię ojca)

urodzony/urodzona

(data i miejsce urodzenia)

zamieszkały/zamieszkała:.....

.....

(adres zamieszkania)

legitymujący się/legitymująca się

.....

(nazwa dokumentu stwierdzającego tożsamość, jego numer i numer PESEL)

po zapoznaniu się z treścią ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów (Dz.U. z 2024 r. poz. 1632, 1897 i 1940) oraz ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 2022 r. poz. 375) oświadczam, że w okresie od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r. nie byłem/nie byłam pracownikiem, funkcjonariuszem lub żołnierzem organów bezpieczeństwa państwa ani współpracownikiem w rozumieniu art. 3a ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów organów bezpieczeństwa państwa w rozumieniu art. 5 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

.....,

(miejscowość, data)

.....

(własnoręczny podpis)

UZASADNIENIE

W 2015 r. Sejm RP uchwalił ustawę o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych. Dzięki temu, system wsparcia osób zasłużonych dla naszej niepodległości stał się kompletny, a nowy akt prawny – razem z ustawą z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatanach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego – urzeczywistnił konstytucyjny imperatyw otaczania wszystkich weteranów walk o niepodległość Polski szczególną opieką przez państwo.

Nie budzi większych wątpliwości, że ustawa zasadniczo spełnia swoją rolę, właściwie honorując zasługi osób działających na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności udzielając im stosownego wsparcia. Jednak dziesięć lat jej funkcjonowania uwidoczniło również pewne luki w przyjętych rozwiązaniach, pojawiły się wątpliwości interpretacyjne dotyczące niektórych przepisów, a także zarzuty takiego brzmienia niektórych przepisów ustawy, które nie pozwala na przyznanie statusu działacza opozycji osobom bez wątplenia na to zasługującym. Na te mankamenty ustawy i potrzebę zwiększenia zakresu wsparcia państwa dla działaczy i członków ich rodzin zwracali też uwagę w swoich wystąpieniach kierowanych do posłów lub Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych przedstawiciele środowisk opozycji antykomunistycznej. Czerpiąc m. in. ze zgłoszonych uwag oraz doświadczeń Urzędu przygotowano niniejszy projekt ustawy.

W obecnym stanie prawnym podnoszone są wątpliwości, czy osoby prowadzące działalność na rzecz odzyskania niepodległości w wieku poniżej 17 lat mogą mieć potwierdzany status działacza opozycji antykomunistycznej. Wątpliwości te są związane z faktem, że w obowiązującym brzmieniu przepisu prowadzenie takiej działalności musi być zagrożone „odpowiedzialnością karną” – której to odpowiedzialności osoby poniżej 17 roku życia nie mogły co do zasady ponosić. Możliwe są więc dwie interpretacje tego przepisu – pierwsza, podmiotowa, że to osoba prowadząca działalność musiała być zagrożona indywidualną odpowiedzialnością karną; i druga, przedmiotowa, że ustawodawcy chodziło o wyodrębnienie pewnej zasadniczej cechy działalności niepodległościowej, przy przyjęciu założenia, że nie każda osoba ją prowadząca ze względu na swoje osobiste cechy mogła być realnie zagrożona poniesieniem kary przewidzianej w kodeksie karnym.

W związku z faktem, że młodzieżowa opozycja antykomunistyczna w postaci takich organizacji jak np. Federacja Młodzieży Walczącej czy Ruch Młodzieży Niezależnej stanowiła

istotną część opozycji wobec dyktatury komunistycznej, konieczne jest takie jednoznaczne ukształtowanie przepisów, by nie było już wątpliwości, że osoby takie mogą uzyskać status działacza opozycji antykomunistycznej. W tym celu w art. 1 pkt 3 wprowadza się – obok dotychczasowego zagrożenia odpowiedzialnością karną – powiązanie działalności antykomunistycznej z zagrożeniem innymi represjami, w tym przewidzianymi w ustawie z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich, która była narzędziem represji politycznych wobec polskiej młodzieży prowadzącej działalność niepodległościową.

Obecnie obowiązujące przepisy wprowadziły trudną do zaakceptowania - ze względu na aksjologię ustawy – sytuację, iż pewne typy represji za działania związane z walką o niepodległość nie są tytułem do uzyskania statusu osoby represjonowanej z powodów politycznych. Np. obowiązujący stan prawny przewiduje, że jeśli ktoś został relegowany z uczelni lub pozbawiony możliwości wykonywania swojego zawodu za udział w wystąpieniu niepodległościowym, to status osoby represjonowanej może uzyskać; jeśli jednak te represje były skutkiem prowadzenia systematycznej działalności opozycyjnej – to już status osoby represjonowanej mu się nie należy. Podobna sytuacja ma miejsce z pobytem np. w areszcie – jeśli był on spowodowany działalnością na rzecz odzyskania niepodległości, wówczas status osoby represjonowanej bez wątpienia należy się; jeśli jednak pobyt w areszcie był skutkiem udziału w wystąpieniu wolnościowym – wówczas możliwa była i taka interpretacja przepisów, że status osoby represjonowanej nie przysługuje. Przepisy nowelizacji usuwają wskazane wyżej wadliwe rozwiązania oraz dwuznaczności i wprowadzają jasną zasadę, że status osoby represjonowanej będzie przyznawany zarówno wtedy, kiedy określone represje były skutkiem udziału w wystąpieniu wolnościowym, jak i wtedy, gdy były one skutkiem prowadzenia systematycznej działalności niepodległościowej (art. 3).

Nowelizacja proponuje też nowe rozwiązania w jednej z najbardziej kontrowersyjnych kwestii w ustawie o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych. Obecnie obowiązujące przepisy przewidują, że status działacza opozycji antykomunistycznej/osoby represjonowanej z powodów politycznych może otrzymać tylko taka osoba, co do której w archiwum Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, nie zachowały się dokumenty wytworzone przez nią lub przy jej udziale, w ramach czynności wykonywanych przez nią w charakterze tajnego informatora lub pomocnika przy operacyjnym zdobywaniu informacji przez organy bezpieczeństwa państwa. Jest to kryterium wyłącznie formalne – w postępowaniu zmierzającym do oceny spełniania tej przesłanki Prezes IPN nie bada, czy rzeczywiście dana

współpraca została realnie nawiązana; ocenia się wyłącznie stan zachowanej dokumentacji w archiwach IPN. Skutkiem tego osoby, które np. podpisały dokumenty wskazane w ustawie lub przyczyniły się do ich powstania, ale nie podjęły rzeczywistej współpracy, a o swoich kontaktach z aparatem bezpieczeństwa poinformowały współpracowników w podziemiu, nie uzyskają decyzji Prezesa IPN pozwalającej im ubiegać się o status działacza opozycji. Przy czym trzeba też wspomnieć, że drodze praktyki stosowania ustawy utrwaliło się rozwiązanie, że osoby takie mogą wystąpić do sądu lustracyjnego o tzw. autolustrację i korzystny wyrok sądu pozwala im wznowić postępowanie przed Prezesem IPN.

Projekt w art. 5 zakłada wprowadzenie dwustopniowej procedury, która m. in. pozwoli na badanie przez prokuratorów oddziałowych biur lustracyjnych IPN, czy doszło do rzeczywistej współpracy z komunistycznym aparatem bezpieczeństwa – tak jak to ma miejsce w przypadku tzw. oświadczeń lustracyjnych składanych przy ubieganiu się o funkcje publiczne.

Pierwszy stopień przewiduje badanie dokumentów i wydawanie decyzji przez Prezesa IPN w dotychczasowy sposób.

Drugi stopień przewiduje, że osoba, której Prezes IPN prawomocną decyzją odmówi potwierdzenia spełniania warunków, o których mowa w art. 4 ustawy o działaczach oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych, będzie mogła złożyć oświadczenie, że nie była współpracownikiem organów bezpieczeństwa państwa (art. 5a).

Prawdziwość takiego oświadczenia badana byłaby przez oddziałowe biuro lustracyjne IPN-KŚZPNP właściwe ze względu na miejsce zamieszkania osoby składającej oświadczenie.

W badaniu tym byłaby możliwość przesłuchiwania świadków i analizy wszelkich dokumentów pozwalających na ocenę danego przypadku – z jednym wyjątkiem. Otóż nie byłby możliwy do przeprowadzenia dowód z zeznań świadka, który był funkcjonariuszem organów bezpieczeństwa państwa. Przyjęto bowiem, że dowód taki jest mało wiarygodny z uwagi na sam fakt pełnienia przez potencjalnego świadka świadomej służby w formacjach immanentnie naruszających prawa człowieka i powołanych do zwalczania niepodległościowych aspiracji polskiego społeczeństwa, w których swoiście pojmowany etos zmierzał do bezwzględnej ochrony tajnych współpracowników. Zdaniem projektodawców wyłączenie takie jest dopuszczalne w postępowaniu, które zmierza do przyznania przywilejów związanych z prowadzeniem walki o niepodległość - kryteria zmierzające do ustalenia katalogu takich osób mogą być bardziej rygorystyczne niż w postępowaniach, których przedmiotem jest

umożliwienie korzystania z praw obywatelskich niemających charakteru przywileju (jak np. w standardowym postępowaniu lustracyjnym, gdzie dowód taki jest dopuszczony).

W procesie badania prawdziwości oświadczenia zapewniona byłaby jawność i partycypacja środowisk działaczy opozycji antykomunistycznej poprzez obowiązek zawiadomienia o toczącym się postępowaniu właściwej wojewódzkiej rady konsultacyjnej do spraw działaczy opozycji antykomunistycznej i osób represjonowanych z powodów politycznych, która mogłaby przekazać prokuratorowi IPN wszelkie posiadane informacje, mogące mieć znaczenie w sprawie. W przypadku, kiedy prokurator uzna, że nie doszło do faktycznej współpracy danej osoby z komunistycznym aparatem bezpieczeństwa, zawiadamia ją o uznaniu jej oświadczenia za prawdziwe. Takie zawiadomienie usuwałoby formalne przeszkody dla potwierdzenia przez Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych statusu działacza opozycji lub osoby represjonowanej z powodów politycznych.

Gdyby jednak prokurator uznał, że badane oświadczenie nie jest prawdziwe, osobie zainteresowanej przysługiwałoby prawo złożenia wniosku o wszczęcie postępowania lustracyjnego, o którym mowa w ustawie z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944 – 1990 oraz o treści tych dokumentów (Dz. U. z 2024 r. poz. 1632, 1897 i 1940), którego przedmiotem byłoby badanie zgodności z prawdą złożonego oświadczenia. Istotnym novum w procedurze badania przez sąd prawdziwości takiego oświadczenia, byłoby wyłączenie środka dowodowego jakim są zeznania świadków będących funkcjonariuszami bądź współpracownikami aparatu bezpieczeństwa (art. 5a ust. 11). Ustanowienie tego przepisu usunie podstawowy zarzut, jaki bywa formułowany wobec sądowych postępowań w sprawach lustracyjnych, związany z niewiarygodnymi zeznaniami byłych funkcjonariuszy aparatu bezpieczeństwa PRL.

Wskazana wyżej procedura byłaby też dostępna – na podstawie art. 5a - dla osób, którym do dnia wejścia w życie ustawy zmieniającej Prezes Instytutu Pamięci Narodowej prawomocnie odmówił potwierdzenia spełniania warunków, o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych.

W obecnie obowiązującym stanie prawnym, wdowy/wdowcy po kombatantach i osobach represjonowanych z powodów politycznych w latach 1939 – 1945 posiadają pewne uprawnienia – finansowe i rzeczowe. Są to: prawo do dodatków wypłacanych wraz z emeryturą

lub rentą, prawo do ulgowych przejazdów komunikacją kolejową lub autobusową oraz prawo do pomocy pieniężnej, jeśli znajdują się w trudnej sytuacji życiowej lub materialnej. Posiadanie takich uprawnień wyłącznie przez członków rodzin osób walczących o niepodległość i represjonowanych w latach 1939 – 1956, przy braku takich uprawnień u członków rodzin osób walczących o wolną Polskę po 1956 r., może budzić uzasadnione wątpliwości w kontekście zasady równego traktowania. Dlatego projekt we wprowadzanym art. 5b przewiduje przyznanie wdowom/wdowcom po działaczach opozycji antykomunistycznej i osobach represjonowanych politycznie tych samych uprawnień, które obecnie przysługują wdowom/wdowcom po kombatantach i osobach represjonowanych w latach 1939 – 1956. Dzięki temu system wsparcia wdów/wdowców pozostałych po osobach zasłużonych dla naszej niepodległości będzie nie tylko bardziej sprawiedliwy, ale nabierze też cech zupełności.

Status wdowy/wdowca po działaczu opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych będzie przyznawany obywatelom polskim, w drodze decyzji administracyjnej Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych (art. 1 pkt 5).

W postępowaniu przed Szefem UdSKiOR wdowa/wdowiec będą również musiały przedstawić decyzję Prezesa IPN, iż spełniają warunki, o których mowa w art. 4 ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych albo dokumenty o uznaniu przez prokuratora oddziałowego biura lustracyjnego Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu lub sąd za prawdziwe oświadczenia o niewspółpracowaniu z komunistycznym aparatem bezpieczeństwa. Jednak trzeba podkreślić, że warunek ten nie będzie dotyczył osób urodzonych przed dniem 1 sierpnia 1972 r., które co do zasady nie podlegają w Polsce procedurom lustracyjnym.

De facto postępowania o przyznanie statusu wdowy/wdowca będą miały dwa oblicza. Pierwsze - w sytuacji kiedy zmarły małżonek miał potwierdzony status działacza lub osoby represjonowanej. Wówczas, jeśli wdowa przedstawi dokumenty, iż nie współpracowała z komunistycznym aparatem bezpieczeństwa, przyznanie jej odpowiedniego statusu będzie formalnością, gdyż Szef UdSKiOR wcześniej zbadał i potwierdził stosowną działalność niepodległościową jej zmarłego małżonka. Drugi typ postępowania będzie miał miejsce w sytuacji, kiedy zmarły małżonek nie miał potwierdzonego statusu działacza lub osoby represjonowanej. Wówczas wdowa/wdowiec będą musieli przedstawić dodatkowo dowody, że ten status działacza lub osoby represjonowanej należałby się zmarłemu małżonkowi, gdyby żył.

Na podstawie wprowadzanego art. 9a. osobie o przyznanym statusie, pobierającej jedno ze wskazanych świadczeń emerytalno-rentowych, będzie przysługiwać ryczałt energetyczny i dodatek kompensacyjny, które obecnie przysługują wdowom/wdowcom po kombatantach i osobach represjonowanych w rozumieniu ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego. W chwili obecnej świadczenia te wynoszą odpowiednio 312,71 zł i 52,23 zł. Świadczenia te będą wypłacane przez organy rentowe wypłacające tym osobom świadczenia emerytalno-rentowe i finansowane będą ze środków budżetu państwa. Będą one także zwolnione z podatku dochodowego od osób fizycznych, o czym przesądza art. 5 projektu.

Projekt we wprowadzanym art. 10. ust. 1a. przewiduje też, że wdowy/wdowcy po działaczach opozycji antykomunistycznej i osobach represjonowanych politycznie, znajdujący się w bardzo trudnej sytuacji materialnej lub życiowej, będą mogli uzyskać jednorazową pomoc pieniężną przyznawaną przez Szefa UdSKiOR – na podobnych zasadach, jak to ma miejsce w przypadku samych działaczy i osób represjonowanych politycznie. Ponadto wdowy/wdowcy po działaczach opozycji antykomunistycznej i osobach represjonowanych politycznie uzyskają ulgi przy przejazdach krajową komunikacją kolejową i autobusową (art. 1 pkt 11).

Projekt w art. 1 pkt 6 zakłada udostępnienie legitymacji działacza opozycji antykomunistycznej i osoby represjonowanej z powodów politycznych również w aplikacji mObywatel na podstawie wprowadzanego ust. 3a. w art. 6. Obecnie wydawana jest ona przez Szefa UdSKiOR wyłącznie w postaci plastikowej legitymacji (które to rozwiązanie również zostanie utrzymane).

Projekt w art. 1 pkt 12 przewiduje też, że na wniosek członka rodziny zmarłego działacza opozycji lub osoby represjonowanej politycznie Szef UdSKiOR wydawałby znak nagrobny przeznaczony do umieszczenia na grobie działacza opozycji antykomunistycznej. Wzór graficzny znaku byłby określony w rozporządzeniu ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, przy czym musiałby nawiązywać graficznie do wzoru odznaki wydawanej działaczom opozycji antykomunistycznej i osobom represjonowanym politycznie. Poprzez umieszczenie takiego znaku na grobie zmarłego działacza opozycji lub osoby represjonowanej upowszechniano by w ten sposób w lokalnych społecznościach jego zasługi dla niepodległości, jednocześnie promując postawy obywatelskie i patriotyczne.

Projekt w art. 1 pkt 9 zawiera również ważne uzupełnienie obowiązujących rozwiązań zapewniających działaczom opozycji antykomunistycznej i osobom represjonowanym,

będącym w wieku emerytalnym, pewnego minimalnego świadczenia płaconego przez organy emerytalne.

W obowiązującym stanie prawnym, jeśli osoba uprawniona pobiera rentę/emeryturę w wysokości niższej niż 3603,35 zł, to wówczas dostaje tzw. świadczenie wyrównawcze w takiej wysokości, by suma emerytury/renty i świadczenia wyrównawczego była równa kwocie 3603,35 zł. Takie zasady upośledzają jednak działaczy opozycji antykomunistycznej urodzonych przed 01.01.1949 r., którzy nie wypracowali wymaganego minimalnego stażu pracy (15 lat dla kobiet i 20 dla mężczyzn) i którzy - choć osiągnęli wiek emerytalny - nie otrzymują tego świadczenia. Innymi słowy obecnie obowiązujące przepisy faworyzują osoby, które pobierają emerytury i renty z tzw. nowego systemu emerytalnego opartego na zasadzie zdefiniowanej składki, gdzie emerytura jest wypłacana nawet jeśli wpłacono jedną składkę.

Dlatego proponuje się wprowadzenie tzw. świadczenia solidarnościowego, które przysługiwałoby tym działaczom opozycji i osobom represjonowanym, którzy:

- osiągnęli wiek emerytalny wynoszący co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn,
- mają okres składkowy lub nieskładkowy w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wynoszący co najmniej 1 miesiąc,
- nie mają ustalonego prawa lub nie pobierają emerytury, renty inwalidzkiej, renty z tytułu niezdolności do pracy, renty rodzinnej lub renty albo emerytury zagranicznej,
- nie pozostają w stosunku pracy ani nie prowadzą działalności gospodarczej lub rolniczej.

Wysokość świadczenia solidarnościowego wynosiłaby 3603,35 zł (czyli w zasadzie tyle, ile dziś wynosi maksymalna stawka świadczenia wyrównawczego) i podlegałoby ono corocznej waloryzacji. Świadczenie wypłacane byłoby (również tak samo jak w przypadku świadczenia wyrównawczego) przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Projekt przewiduje, że na podstawie wprowadzanego art. 16a., Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych będzie publikował w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych listę osób, którym od dnia wejścia w życie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych potwierdzono status działacza opozycji

antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych. Rozwiązanie to ma z jednej strony upowszechniać wiedzę o bohaterach naszej wolności, a z drugiej – w związku z nowymi przepisami dotyczącymi badania oświadczeń o braku współpracy z komunistycznym aparatem bezpieczeństwa – uczynić proces potwierdzania statusu działacza opozycji i osoby represjonowanej bardziej transparentnym.

Obecne przepisy przewidują pewne przywileje emerytalne dla osób świadczących pracę dziennikarską, co jest związane z uznawaniem jej przed reformą emerytalną za pracę w szczególnym charakterze. Oczywiście te przywileje – mające swe źródło w przepisach z okresu PRL – dotyczą tylko dziennikarzy oficjalnych periodyków i redakcji radiowych, gdyż dziennikarze prasy podziemnej nie byli dziennikarzami w rozumieniu przepisów PRL-owskich.

Dlatego projekt w art. 6 zrównuje w uprawnieniach do dochodzenia rekompensaty, o której mowa w przepisach ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, dziennikarzy prasy podziemnej i redakcji podziemnego radia z dziennikarzami radia i prasy „oficjalnej”. Dzięki niemu okresy świadczenia pracy dziennikarskiej na rzecz czasopism II obiegu będą na gruncie tej ustawy traktowane również jako praca o szczególnym charakterze. Okresy świadczenia tej pracy będzie ustalał w drodze decyzji administracyjnej Szef UdSKiOR.

Obecnie obowiązujące przepisy emerytalne przewidują, że okresy świadczenia pracy na rzecz organizacji niepodległościowych oraz okresy niektórych represji (np. niewykonywania pracy z powodów represji politycznych, pozbawienia możliwości wykonywania swego zawodu, osadzenia w więzieniu za działalność niepodległościową) są uznawane za okresy składkowe przy ustalaniu prawa do emerytury i obliczaniu jej wysokości. Zatem doznanie tych represji nie rzutuje na wysokość emerytury, gdyż przyjęto fikcję prawną pozwalającą traktować te okresy, za które faktycznie nie opłacano składek na ubezpieczenia, tak jakby owe składki były opłacane. Innymi słowy, doznanie tych represji nie odciska się negatywnie na prawach emerytalnych osób nimi doświadczonych. Podobną zasadę projekt zamierza wprowadzić w obszarze praw osób bezrobotnych. Otóż zakłada on w art. 3., że ci działacze opozycji antykomunistycznej i osoby represjonowane politycznie, którzy stracą pracę, będą mogli wliczyć wspomniane wyżej okresy niektórych represji i okresy świadczenia pracy na rzecz organizacji niepodległościowych do okresów, od których zależy wysokość i okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych.

Przepis art. 7 przewiduje, że ustawa wejdzie w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia - za wyjątkiem art. 1 pkt 12, który wejdzie w życie po upływie 12 miesięcy od dnia

ogłoszenia. Dłuższy termin wejścia w życie przepisów dotyczących znaków nagrobnych związany jest z koniecznością wydania przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego rozporządzenia określającego ich wzór oraz uwzględnienia czasu niezbędnego dla ich wytworzenia.

Projekt jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

DEKLAROWANE SKUTKI REGULACJI (DSR) projektu ustawy

Informacja o projekcie

a) Tytuł projektu:

Ustawa o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych oraz niektórych innych ustaw

b) Przedstawiciel wnioskodawcy:

Piotr Adamowicz, Joanna Frydrych

I. Część wstępna

[1] Zwięzły opis zidentyfikowanego problemu i proponowanych rozwiązań.

Ustawa o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych ma na celu uhonorowanie osób działających na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności oraz na rzecz respektowania w Polsce politycznych praw człowieka w latach 1956 – 1989. Jest ona swoistym uszczegółowieniem ogólnej normy Konstytucji RP, która nakazuje Rzeczypospolitej otaczać szczególną opieką weteranów walk o niepodległość RP. Ustawa ta obowiązuje już 10 lat, więc zasadnym jest dokonanie oceny jej rozwiązań. Z oceny tej można wywieść następujące wnioski:

- niektóre przepisy ustawy budzą wątpliwości interpretacyjne, których nierozstrzygnięcie wskutek ingerencji ustawodawcy może skutkować trwałą niemożnością uzyskania uprawnień przez osoby zasłużone dla niepodległości. Ich przykładem jest kwestia osób prowadzących działalność niepodległościową przed ukończeniem 17 roku życia. Wg niektórych interpretacji, jako osoby formalnie z racji wieku niezagrożone odpowiedzialnością karną, nie mogą one uzyskać statusu działacza opozycji, gdyż ten jest związany właśnie „z prowadzeniem działalności zagrożonej odpowiedzialnością karną”. Tymczasem były one zagrożone innymi represjami jak np. umieszczeniem w domu poprawczym czy relegowaniem ze szkoły i fakt ten jest wystarczającym uzasadnieniem, aby móc liczyć je w poczet beneficjentów ustawy.

Proponowanym rozwiązaniem problemu jest taka modyfikacja przepisów, by status działacza opozycji antykomunistycznej był przyznawany za działalność niepodległościową zagrożoną nie tylko odpowiedzialnością karną, ale i innymi represjami, także tymi, które były przewidziane wobec osób młodocianych czyli np. środkami poprawczymi i wychowawczymi stosowanymi na podstawie ustaw o postępowaniu z nieletnimi.

- obecne regulacje ustawowe nie obejmują pewnych grup społecznych, które powinny być beneficjentami tej ustawy, jeśli chcemy respektować zasadę równego traktowania osób znajdujących

się w podobnej sytuacji. Taką grupą społeczną są wdowy/wdowcy po osobach zaangażowanych w działalność niepodległościową w latach 1956 – 1989, którzy nie posiadają tych uprawnień, jakie posiadają wdowy/wdowcy po osobach zaangażowanych w działalność niepodległościową w latach 1939 – 1956. Zatem obecnie zakres uprawnień wdowy po osobie zasłużonej dla naszej niepodległości uzależniony jest od okresu prowadzenia działalności niepodległościowej przez zmarłego współmałżonka, co jest rozwiązaniem co najmniej nieracjonalnym.

Proponowanym rozwiązaniem jest przyznanie wdowom/wdowcom po działaczach opozycji antykomunistycznej i osobach represjonowanych z powodów politycznych tych samych uprawnień, które dziś posiadają wdowy/wdowcy po kombatantach i osobach represjonowanych w latach 1939 – 1956.

- obowiązujące przepisy poza zakresem ustawy pozostawiają osoby, które powinny się w niej znaleźć ze względu na aksjologię ustawy, gdyż podejmowane przez nie działania miały bezsprzecznie charakter działań na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości, a doznane wskutek tego represje miały bez wątpienia charakter represji politycznych. Dotyczy to np. osób relegowanych z uczelni – jeśli fakt ten nastąpił wskutek udziału w wystąpieniu wolnościowym, osoba taka uzyska status osoby represjonowanej, jeśli jednak fakt ten był skutkiem prowadzenia systematycznej działalności niepodległościowej – status osoby represjonowanej z powodów politycznych nie przysługuje.

Proponowanym rozwiązaniem jest takie ukształtowanie przepisów, by określone represje doznane wskutek podejmowanych działań na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości pozwalały uzyskać status osoby represjonowanej niezależnie od tego, czy działaniem tym był udział w wystąpieniu wolnościowym, czy też systematyczna działalność niepodległościowa.

- przepisy ustawy w jej obecnym brzmieniu uniemożliwiają nabycie statusu działacza opozycji antykomunistycznej osobom, w przypadku których w archiwach IPN zachowały się dokumenty uznawane jako wytworzone przez nią w ramach czynności wykonywanych w charakterze tajnego informatora komunistycznych służb bezpieczeństwa, chociaż do nawiązania realnej współpracy z tymi służbami w ogóle nie doszło. Skutkiem tego, statusu działacza opozycji antykomunistycznej nie mogą potwierdzić osoby, które np. za swoją niekwestionowaną działalność niepodległościową zostały odznaczone najwyższym polskim odznaczeniem.

Proponowanym rozwiązaniem jest wprowadzenie dodatkowej procedury, która polegałaby na badaniu przez prokuratorów oddziałowych biur lustracyjnych IPN, czy doszło do rzeczywistej współpracy z komunistycznym aparatem bezpieczeństwa – tak jak to ma miejsce w przypadku tzw. oświadczeń lustracyjnych składanych przy ubieganiu się o funkcje publiczne.

- ustanowiony ustawą system wsparcia osób zasłużonych dla naszej niepodległości, będących w wieku emerytalnym, faworyzuje osoby pobierające świadczenia z nowego systemu emerytalnego, opartego o zasadę zdefiniowanej składki. Dzięki temu ci z nich, którzy opłacali składki na ubezpieczenie emerytalne np. zaledwie przez pół roku, po przejściu na emeryturę otrzymają dopłatę do swoich emerytur w postaci dodatku wyrównawczego do kwoty 3603 zł. Z kolei osoby, które są w starym systemie emerytalnym i zapłaciły składkę ubezpieczeniową za znacznie dłuższe okresy niż owe pół roku, aczkolwiek krótsze niż 20 lat (mężczyźni) lub 15 lat (kobiety) w ogóle nie otrzymają emerytury, a zatem nie otrzymują też dodatku wyrównawczego rekompensującego im niskie świadczenia emerytalne.

Proponowanym rozwiązaniem jest wprowadzenie świadczenia solidarnościowego, które zagwarantuje, że wszyscy działacze opozycji antykomunistycznej w wieku emerytalnym będą posiadać de facto dochód minimalny w wysokości 3603 zł, bez różnicy, w którym systemie emerytalnym się znajdują.

- jedną z powinności państwa wobec tych, którzy walczyli o jego niepodległość i byli z tego tytułu represjonowani, jest upamiętnianie bohaterstwa i męczeństwa takich osób. Środowiska zrzeszające działaczy opozycji i ofiary represji politycznych wskazują na potrzebę intensyfikacji działań państwa w tym obszarze – zwłaszcza jeśli chodzi o upamiętnienia o charakterze indywidualnym, pozwalające uświadomić członkom lokalnych społeczności zasługi sąsiadów czy znajomych.

Dlatego proponuje się, by Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych publikował w Biuletynie Informacji Publicznej UdSKIOR listę osób, którym potwierdzono status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych celem upamiętnienia ich zasług. Ponadto Urząd wydawałby na wniosek członka rodziny zmarłego działacza opozycji lub osoby represjonowanej z powodów politycznych znak nagrobny przeznaczony do umieszczenia na ich

grobie. Przez umieszczenie takiego znaku na grobie zmarłego działacza opozycji lub osoby represjonowanej upowszechniano by w ten sposób w lokalnych społecznościach ich zasługi dla niepodległości, jednocześnie promując postawy obywatelskie i patriotyczne.

- konstytucyjny imperatyw otaczania szczególną opieką weteranów walk o niepodległość nakłada na państwo polskie obowiązek stałego monitorowania potrzeb tego środowiska i dążenia do poprawy jego dobrostanu. Szczególnie dotyczy to zniwelowania występujących w różnych obszarach negatywnych skutków doznanych przez działaczy opozycji represji oraz ich zaangażowania w działalność niepodległościową.

Dlatego proponuje się, by działacze opozycji antykomunistycznej i osoby represjonowane politycznie, którzy tracą pracę, mogli wliczyć okresy niektórych represji i okresy świadczenia pracy na rzecz organizacji niepodległościowych do okresów, od których zależy wysokość i okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych. Wysokość i okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych zależy bowiem od określonych rodzajów aktywności zawodowej, która działaczom i osobom represjonowanym była uniemożliwiana przez władzę wskazanymi w projekcie represjami.

Inną propozycją jest zrównanie w prawie do dochodzenia rekompensaty, o której mowa w przepisach ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, dziennikarzy prasy podziemnej i redakcji podziemnego radia z dziennikarzami radia i prasy „oficjalnej”. Dzięki temu okresy świadczenia pracy dziennikarskiej na rzecz czasopism II obiegu będą na gruncie tej ustawy traktowane również jako praca o szczególnym charakterze i w ten sposób dziennikarze prasy podziemnej nie będą ponosić negatywnych skutków pracy np. w Tygodniku Mazowsze, zamiast w Żołnierzu Wolności czy Trybunie Ludu.

Skutkiem legislacyjnej bierności w rozwiązaniu powyżej wskazanych problemów będzie utrwalenie negatywnych zjawisk w opisanych obszarach.

[2] Czy były rozważane rozwiązania alternatywne?

➤ Nie

Zidentyfikowane problemy dotyczyły obszarów regulowanych ustawą – dlatego ich rozwiązanie mogło przybrać formę wyłącznie zmian legislacyjnych istniejących aktów normatywnych.

II. Wymogi określone w art. 34 ust. 2 pkt 3–5 regulaminu Sejmu

[3] Jakie są przewidywane skutki prawne projektowanych rozwiązań?

Zmiany w art. 1 pkt 2 ustawy określają, że osoby prowadzące działalność na rzecz odzyskania niepodległości w wieku poniżej 17 lat mogą mieć potwierdzony status działacza opozycji antykomunistycznej.

Zmiany w brzmieniu art. 3. powodują, że wskazane w przepisie represje doznane wskutek podejmowanych działań na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości będą podstawą uzyskania statusu osoby represjonowanej niezależnie od tego, czy działaniem tym był udział w wystąpieniu wolnościowym, czy też systematyczna działalność niepodległościowa. Dzisiejszy stan prawny bezzasadnie różnicuje tę kwestię sprawiając np., że osoba zwolniona z pracy za udział w wystąpieniu wolnościowym nabędzie status osoby represjonowanej, a osoba zwolniona z pracy za systematyczną działalność niepodległościową takiej możliwości nie ma;

Art. 1. pkt 5. wprowadza dwustopniową procedurę, która pozwoli na badanie w procesie potwierdzania uprawnień, czy doszło do rzeczywistej współpracy danej osoby z komunistycznym aparatem bezpieczeństwa – w obecnym stanie prawnym prowadzi się tylko badanie dokumentów dotyczących takiej współpracy, nie badając za pomocą innych środków dowodowych, czy do jej nawiązania rzeczywiście doszło.

Pierwszy etap przewiduje badanie dokumentów i wydawanie decyzji przez Prezesa IPN w dotychczasowy sposób w oparciu wyłącznie o źródła archiwalne. Drugi etap zakłada, że osoba, której Prezes IPN w pierwszym etapie prawomocną decyzją odmówi potwierdzenia spełniania warunków, o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych, będzie mogła złożyć oświadczenie, że nie była współpracownikiem organów bezpieczeństwa państwa. Prawdziwość takiego oświadczenia badana byłaby przez oddziałowe biuro lustracyjne IPN-KŚZPNP właściwe ze względu na miejsce zamieszkania osoby składającej oświadczenie, a potem – w przypadku uznania przez IPN, że owo oświadczenie jest nieprawdziwe – przez sąd (jeśli osoba zainteresowana złoży stosowny wniosek o wszczęcie przed nim takiego postępowania).

Art. 1. pkt 5, 7 i 8 przyznaje wdowom/wdowcom po działaczach opozycji antykomunistycznej i osobach represjonowanych politycznie te same uprawnienia, które obecnie przysługują wdowom/wdowcom po kombatantach i osobach represjonowanych w latach 1939 – 1956. Status wdowy/wdowca po działaczu opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych będzie przyznawany obywatelom polskim w drodze decyzji administracyjnej Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych. Osobie o przyznanym statusie, pobierającej jedno ze wskazanych świadczeń emerytalno-rentowych, będzie przysługiwało prawo do ryczałtu energetycznego i dodatku kompensacyjnego, o których mowa w ustawie z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego. W chwili obecnej świadczenia te wynoszą odpowiednio 312,71 zł i 52,23 zł. Świadczenia te będą wypłacane przez organy rentowe wypłacające tym osobom świadczenia emerytalno-rentowe i finansowane będą ze środków budżetu państwa. Będą one także zwolnione z podatku dochodowego od osób fizycznych, o czym przesądza art. 5.

Art. 1 pkt 14 przewiduje też, że wdowy/wdowcy po działaczach opozycji antykomunistycznej i osobach represjonowanych politycznie, znajdujący się w bardzo trudnej sytuacji materialnej lub życiowej, będą mogli uzyskać jednorazową pomoc pieniężną przyznawaną przez Szefa UdSKIOR – na podobnych zasadach, jak to ma miejsce w przypadku samych działaczy i osób represjonowanych politycznie. Ponadto wdowy/wdowcy po działaczach opozycji antykomunistycznej i osobach represjonowanych politycznie uzyskają ulgi przy przejazdach krajową komunikacją kolejową i autobusową (art. 1 pkt 11).

Art. 1 pkt 6 pozwoli na udostępnienie legitymacji działacza opozycji antykomunistycznej i osoby represjonowanej z powodów politycznych również w aplikacji mObywatel. Obecnie wydawana jest ona przez Szefa UdSKIOR wyłącznie w postaci plastikowej legitymacji (które to rozwiązanie również zostanie utrzymane).

Art. 1 pkt 12 spowoduje, że na wniosek członka rodziny zmarłego działacza opozycji lub osoby represjonowanej politycznie Szef UdSKIOR wydawałby znak nagrobny przeznaczony do umieszczenia na grobie działacza opozycji antykomunistycznej. Wzór graficzny znaku będzie określony w rozporządzeniu ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, przy czym będzie musiał nawiązywać graficznie do wzoru odznaki wydawanej działaczom opozycji antykomunistycznej i osobom represjonowanym politycznie.

Art. 1 pkt 9 wprowadza prawo tzw. świadczenia solidarnościowego, które przysługiwałoby tym działaczom opozycji i osobom represjonowanym, którzy:

- osiągnęli wiek emerytalny wynoszący co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn,
- mają okres składkowy lub nieskładkowy w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wynoszący co najmniej 1 miesiąc,
- nie mają ustalonego prawa lub nie pobierają emerytury, renty inwalidzkiej, renty z tytułu niezdolności do pracy, renty rodzinnej lub renty albo emerytury zagranicznej,
- nie pozostają w stosunku pracy ani nie prowadzą działalności gospodarczej lub rolniczej.

Wysokość świadczenia solidarnościowego wynosiłaby 3603,35 zł i podlegałoby ono corocznej waloryzacji. Świadczenie wypłacane byłoby przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Na podstawie wprowadzanego art. 16a. Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych będzie publikował w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych listę osób, którym od dnia wejścia w życie ustawy o *działaczach...* potwierdzono status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych.

Rozwiązania z art. 4 zrównają w uprawnieniach do dochodzenia rekompensaty, o której mowa w przepisach ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, dziennikarzy prasy podziemnej i redakcji podziemnego radia z dziennikarzami radia i prasy „oficjalnej”. Dzięki niemu okresy świadczenia pracy dziennikarskiej na rzecz czasopism II obiegu będą na gruncie tej ustawy traktowane również jako praca o szczególnym charakterze. Okresy świadczenia tej pracy będzie ustalał w drodze decyzji administracyjnej Szef UdSKIOR.

Art. 3 sprawi, że ci działacze opozycji antykomunistycznej i osoby represjonowane politycznie, którzy tracą pracę, będą mogli wliczyć wskazane w tym przepisie okresy niektórych represji i okresy świadczenia pracy na rzecz organizacji niepodległościowych do okresów, od których zależy wysokość i okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych.

Art. 7 przewiduje, że ustawa wejdzie w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia - za wyjątkiem art. 1 pkt 12, który wejdzie w życie po upływie 12 miesięcy od dnia ogłoszenia. Dłuższy termin wejścia w życie przepisów dotyczących znaków nagrobnych związany jest z koniecznością wydania przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego rozporządzenia określającego ich wzór oraz uwzględnienia czasu niezbędnego dla ich wytworzenia.

[4] Jakie są przewidywane skutki społeczne projektowanych rozwiązań?

Projektowane rozwiązania będą niosły ze sobą dwa rodzaje skutków – jedno w sferze niematerialnej, o charakterze aksjologicznym, drugie – w sferze materialnej, zwiększające dochody osób nimi objętych.

Wprowadzając w życie projektowane rozwiązania państwo dowiedzie, że konstytucyjne zobowiązania wobec osób walczących za niepodległość Polski traktuje poważnie. Nie ustaje więc w wysiłkach, by otaczać ich stosowną opieką, identyfikując i usuwając luki w prawie, które sprawiają, że osoby zasłużone dla naszej niepodległości nie otrzymują należnych im *de facto* świadczeń. Takie zachowanie państwa ma też wpływ na postawy społeczne – jest sygnałem dla osób, które w przyszłości mogą dla niepodległości Polski narażać swoje życie, zdrowie i wolność, że nie zostawiamy naszych bohaterów (i pozostałych po nich członków rodzin) samych w potrzebie. Te elementy projektu, które mają charakter „upamiętniający”, gwarantują też, że państwo podejmuje działania, by poświęcenie osób walczących o niepodległość nie uległo zapomnieniu.

Projektowane rozwiązania zwiększają też dochody niektórych kategorii działaczy opozycji antykomunistycznej oraz pozostałych po nich wdów/wdowców - osób w wieku emerytalnym, których dochody są znacząco niższe niż osób czynnych zawodowo, dzięki czemu będą w stanie w większym stopniu zaspakajać swoje potrzeby życiowe.

Szacując wielkość największej grupy beneficjentów proponowanych zmian tj. wdów/wdowców po działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych politycznie posiłowano się wnioskami z obserwacji procesów demograficznych zachodzących w środowisku kombatantów i wdów po nich. Otóż dzisiejsza różnica między średnim wiekiem kombatantów a średnim wiekiem działacza opozycji antykomunistycznej wynosi 25 lat. Z kolei różnica lat między zdarzeniami normowanymi w ustawie kombatanczej a zdarzeniami z ustawy o działaczach wynosi ok. 35-40 lat. Dlatego szacując potencjalną wielkość grupy wdów po działaczach opozycji skorzystano z proporcji

jaka istniała między ilością kombatantów a ilością wdów po nich 30 lat temu – wynosiła ona 1,7(K):1(W).

Przedkładając tę proporcję do wielkości środowiska działaczy opozycji antykomunistycznej (ok. 15,6 tys.) można szacować, że liczba beneficjentów przepisów dotyczących wdów/wdowców po działaczach wynosiłaby na dzień dzisiejszy ok. 9 200 wdów. Jednak w obrębie tej grupy można wyodrębnić dwie kategorii osób:

- pierwsza to wdowy, których mężowie mieli już potwierdzony status działacza, zatem przyznanie im statusu wdowy przez Szefa UdSKIOR będzie szybkie i w zasadzie automatyczne (o ile przedstawią stosowne zaświadczenie z IPN o braku współpracy z komunistycznym aparatem bezpieczeństwa). Ta grupa wynosi obecnie ok. 1800 wdów i będzie się corocznie zwiększała o ok. 200 osób w wyniku śmierci osób z potwierdzonym statusem działacza

- druga to wdowy, które będą musiały dopiero dowieść w postępowaniu przed Urzędem, że status działacza ich małżonkowi należałby się, gdyby on wciąż żył - co będzie warunkiem *sine qua non* uznania ich za wdowy/wdowca po działaczu opozycji antykomunistycznej/osobie represjonowanej. Niewątpliwie ten wymóg udowodnienia działalności zmarłego męża/żony (o której zresztą wdowa/wdowiec może nie posiadać wiedzy) opóźni moment wystąpienia z wnioskiem o przyznanie statusu wdowy/wdowca. Liczba wdów po działaczach, które skutecznie dowiodą niepodległościowej działalności męża/żony będzie prawdopodobnie niższa niż wynikająca z proporcji wskazanej wyżej – realnie można szacować ją na maksymalnie 5 tys. do osiągnięcia w perspektywie nie krótszej niż 5 lat.

Szacując liczbę beneficjentów świadczenia solidarnościowego skorzystano z danych Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych co do liczby osób, które są w wieku emerytalnym i zostały zgłoszone do ubezpieczenia zdrowotnego przez tę instytucję (z powodu braku dochodów) oraz liczby osób bez dochodu w wieku emerytalnym, zidentyfikowanych w procesie przyznawania pomocy pieniężnej. Jest to obecnie liczba ok. 120 osób i należy założyć, że będzie się ona zmniejszać o ok. 5 osób rocznie.

Liczba osób, które staną się beneficjentami ustawy wskutek proponowanych zmian w przepisach definiujących działalność na rzecz niepodległości i represje oraz w procedurze potwierdzania statusu może docelowo wynieść ok. 150 os. w perspektywie do 3 lat.

[5] Jakie są przewidywane skutki gospodarcze projektowanych rozwiązań?

Projektowane rozwiązania w niewielkim stopniu wpłyną na sferę gospodarki. Poprzez wzrost dochodów pewnej grupy obywateli, zwiększy się ich siła nabywcza na rynku towarów i usług, ale ze względu na relatywnie niewielką wielkość przekazywanych środków nie będzie miało to zauważalnych skutków gospodarczych.

[6] Jakie są przewidywane skutki finansowe projektowanych rozwiązań, w szczególności wpływ na sektor finansów publicznych, w tym na budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego?

Przyznanie wdowom/wdowcom po działaczach opozycji antykomunistycznej ryczałtu energetycznego i dodatku kompensacyjnego zwiększy wydatki budżetu państwa (który sfinansuje te świadczenia wypłacane przez organy rentowe) w pierwszym roku o kwotę ok. 9,6 mln zł (2200 uprawnionych). Wydatki na ten cel w roku drugim mogą sięgnąć 16,6 mln zł (3800 uprawnionych), w roku trzecim 22,3 mln zł (5 100 uprawnionych), w roku czwartym 28 mln zł (6 400 uprawnionych) i 33,2 mln zł w roku piątym (7 600 uprawnionych). W roku 6 i następnych latach kwota wydatków powinna się corocznie zwiększać o ok. 1 mln zł (ok. 200 dodatkowych uprawnionych rocznie). Z dużym prawdopodobieństwem można założyć, że koszty te będą nieco niższe, gdyż wspomniane świadczenia będą wypłacane tylko tym wdowom/wdowcom, którzy pobierają świadczenia emerytalno-rentowe. Ograniczenie to – jako niemożliwe obecnie do wiarygodnego oszacowania – nie zostało uwzględnione w powyższej kalkulacji.

Przyznanie wdowom/wdowcom po działaczach opozycji antykomunistycznej prawa do uzyskania jednorazowej pomocy pieniężnej powinno skutkować zwiększeniem budżetu UdSKIOR na ten cel w stosunku do stanu obecnego: o 1 mln zł w pierwszym roku, 2 mln w drugim, 3 mln w trzecim, 3,5 mln w czwartym, 4 mln w piątym i 4,5 mln w latach kolejnych (w proporcji do pomocy udzielanej obecnie działaczom opozycji)

Nie jest możliwe wiarygodne oszacowanie kosztów przyznania wdowcom/wdowom prawa do ulgowych przejazdów krajową komunikacją kolejową i autobusową. Do ustalenia jest możliwa jedynie zbiorcza kwota dotacji, jaką państwo przekazuje przewoźnikom w ramach rekompensaty za udzielone ulgi, bez rozбивa jej na poszczególne grupy uprawnionych. Jednak należy pamiętać, że wdowy/wdowcy to osoby najczęściej w wieku pow. 60 lat, więc korzystają oni już dziś ze zniżek udzielanych przez samych przewoźników w wys. 25-30%. Zatem wzrost dotacji z budżetu dla przewoźników z tytułu utraconych przez nich dochodów powinien uwzględniać ten fakt.

Przyznanie świadczenia solidarnościowego zwiększy wydatki budżetu państwa (który sfinansuje te świadczenia wypłacane przez organy rentowe) o kwotę 5,1 mln zł (120 os.) w pierwszym roku i będzie się ona zmniejszała o ok. 0,2 mln zł w każdym kolejnym.

Zmiany w przepisach definiujących działalność na rzecz niepodległości i represje oraz w procedurze potwierdzania statusu będą skutkować wzrostem wydatków budżetu państwa (część Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób represjonowanych) o 1,2 mln zł w pierwszym roku, 2,4 mln zł w drugim roku i 3,6 mln zł w trzecim roku i latach kolejnych.

Zatem suma wskazanych wyżej wydatków wyniesie: 16,9 mln zł w pierwszym roku, 24,8 mln zł w drugim, 34,2 mln w trzecim, 40,9 mln w czwartym, 47,1 mln w piątym – w latach kolejnych ta ostatnia kwota winna się zwiększać o 1,8 mln rocznie.

Powyższe obliczenia nie uwzględniają takich czynników wpływających na wysokość wydatków jak: wzrost inflacji, wzrost kosztów energii i śmiertelność w grupach uprawnionych.

[7] Wykaz źródeł finansowania, jeśli projekt ustawy pociąga za sobą obciążenie budżetu państwa lub budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

System finansowego wspierania przez państwo ofiar obu totalitaryzmów oraz osób walczących o niepodległość Polski jest bardzo szeroki. Tworzą go następujące akty prawne:

- ustawa z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji i okresu powojennego,
- ustawa z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin,
- ustawy z dnia 31 maja 1996 r. o osobach deportowanych do pracy przymusowej oraz osadzonych w obozach pracy przez III Rzeszę i ZSRR
- ustawa z 2 września 1994 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługującym żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianych w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych
- ustawa z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych.

Cechą wspólną dla tych prawie wszystkich ustaw jest to, że z każdym rokiem maleje liczba ich beneficjentów, co jest skutkiem naturalnych procesów demograficznych. Między I kwartałem 2024 a I kwartałem 2025 liczba osób uprawnionych zmalała o:

- 4238 kombatantów i osób represjonowanych
- 7115 wdów po kombatantach oraz osobach represjonowanych
- 3605 osób deportowanych do pracy przymusowej
- 1132 represjonowanych żołnierzy służby zastępczej
- 1200 wdów po represjonowanych żołnierzach służby zastępczej
- 160 inwalidów wojennych
- 1500 osób pobierających renty inwalidy wojennego z tytułu represji
- 400 wdów po inwalidach wojennych
- 500 wdów po osobach pobierających renty inwalidy wojennego z tytułu represji.

Jedyną grupą, która zwiększyła swoją wielkość są działacze opozycji antykomunistycznej i osoby represjonowane politycznie – przybyło ich 780.

Wskutek zmian demograficznych corocznie zatem znacząco maleją wydatki państwa na wsparcie osób zasłużonych dla naszej niepodległości oraz ofiar represji politycznych, a także członków ich rodzin. W związku ze śmiertelnością wskazaną wyżej wydatki te były niższe o nie mniej niż 88 mln zł (z uwzględnieniem przyrostu środowiska działaczy opozycji antykomunistycznej). Zatem roczny koszt proponowanych w projekcie zmian jest dużo niższy niż suma środków o jaką corocznie zmniejszają się wydatki państwa na pomoc dla osób walczących o niepodległość i represjonowanych przez oba totalitaryzmy. Zatem w tych „oszczędnościach” należy szukać źródeł sfinansowania rozwiązań proponowanych w projekcie.

[8] Czy projekt ustawy podlega procedurze notyfikacyjnej?

➤ **Nie**

III. Wymogi określone w art. 34 ust. 2a i 2b regulaminu Sejmu

[9] Czy projekt ustawy zawiera przepisy określające zasady podejmowania, wykonywania lub zakończenia działalności gospodarczej (art. 34 ust. 2a regulaminu Sejmu)?

➤ **Nie**

[10] Czy wdrożenie projektowanych przepisów spowoduje obciążenia administracyjne mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców (art. 34 ust. 2a regulaminu Sejmu)?

➤ **Nie**

[11] Czy projekt ustawy zawiera przepisy regulacyjne lub określa wymogi dotyczące świadczenia usług transgranicznych w rozumieniu ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (art. 34 ust. 2b regulaminu Sejmu)?

➤ **Nie**

Warszawa, 21 października 2025 r.

BEOS-WPEiM-2048/25

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU
L. dz. SPS-III.020.300.9.2025
Data wpływu 22.10.25r.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

**Opinia w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej poselskiego
projektu ustawy o zmianie ustawy o działaczach opozycji
antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów
politycznych oraz niektórych innych ustaw (przedstawiciele
wnioskodawców: poseł Piotr Adamowicz i poseł Joanna Frydrych)**

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2022 r. poz. 990, ze zm.) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

W projekcie przewidziane są zmiany ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych¹ (dalej: u.d.o.a.o.r.), ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych² oraz ustawy z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia³.

Zmiany u.d.o.a.o.r. dotyczą m.in. rozszerzenia zakresu działalności, której prowadzenie uprawniałoby do uzyskania statusu działacza opozycji antykomunistycznej i statusu osoby represjonowanej z powodów politycznych; wprowadzenia możliwości złożenia przez osobę, której odmówiono potwierdzenia spełniania warunków, o których mowa w art. 4 u.d.o.a.o.r., oświadczenia, że nie była pracownikiem, funkcjonariuszem lub żołnierzem organów bezpieczeństwa państwa ani nie była współpracownikiem w rozumieniu ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów⁴ oraz trybu badania tego oświadczenia; zasad przyznawania statusu wdowy lub wdowca po działaczu opozycji lub osobie represjonowanej oraz uprawnień związanych z posiadaniem tego statusu; zasad przyznawania świadczenia solidarnościowego; prowadzenia i publikowania w Biuletynie Informacji Publicznej listy osób, którym potwierdzono status działacza lub osoby

¹ Dz. U. z 2024 r. poz. 906.

² Dz. U. z 2025 r. poz. 163, ze zm.

³ Dz. U. z 2025 r. poz. 620.

⁴ Dz. U. z 2024 r. poz. 1632.

represjonowanej; wydawania znaku nagrobnego przeznaczonego do umieszczenia na grobie zmarłego działacza opozycji lub osoby represjonowanej. Zmiana w ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych ma na celu objęcie zwolnieniem podatkowym ryczałtu energetycznego oraz dodatku kompensacyjnego przysługujących wdowom i wdowcom po działaczach opozycji lub osobach represjonowanych. Zmiana w ustawie z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia ma na celu zaliczenie okresów działalności opozycyjnej i okresów represji do okresów uprawniających do zasiłku dla bezrobotnych.

Ponadto w projekcie przewidziane są przepisy przejściowe.

Ustawa miałyby wejść w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem zmiany dotyczącej wydawania znaków nagrobnych, która miałyby wejść w życie po upływie 12 miesięcy od dnia ogłoszenia.

2. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem ustawy

Ze względu na przedmiot projektu ustawy w analizie należy uwzględnić rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych)⁵ (dalej: RODO).

3. Analiza przepisów projektu ustawy pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej

RODO reguluje ochronę osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych oraz swobodny przepływ danych osobowych, a także chroni podstawowe prawa i wolności osób fizycznych, w szczególności ich prawo do ochrony danych osobowych (art. 1). RODO ma zastosowanie do przetwarzania danych osobowych w sposób całkowicie lub częściowo zautomatyzowany oraz do przetwarzania w sposób inny niż zautomatyzowany danych osobowych stanowiących część zbioru danych lub mających stanowić część zbioru danych (art. 2 ust. 1). Zgodnie z art. 4 pkt 1 RODO dane osobowe oznaczają informacje o zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania osobie fizycznej; możliwa do zidentyfikowania osoba fizyczna to osoba, którą można bezpośrednio lub pośrednio zidentyfikować, w szczególności na podstawie identyfikatora takiego jak imię i nazwisko, numer identyfikacyjny, dane o lokalizacji, identyfikator internetowy lub jeden bądź kilka szczególnych czynników określających fizyczną, fizjologiczną, genetyczną, psychiczną, ekonomiczną, kulturową lub społeczną tożsamość osoby fizycznej. Przetwarzanie danych osobowych jest zgodne z prawem wyłącznie w przypadkach, gdy – i w takim zakresie, w jakim – spełniony jest co najmniej jeden z warunków wymienionych w art. 6 RODO.

⁵ Dz. Urz. UE L 119 z 4.5.2016, s. 1, ze zm.

Ze względu na przedmiot projektu ustawy należy zwrócić uwagę na dwa z tych warunków: przetwarzanie jest niezbędne do wypełnienia obowiązku prawnego ciążącego na administratorze oraz przetwarzanie jest niezbędne do wykonania zadania realizowanego w interesie publicznym lub w ramach sprawowania władzy publicznej powierzonej administratorowi. W przypadku obu tych warunków podstawa przetwarzania musi być określona w prawie UE lub w prawie krajowym. Cel przetwarzania musi być określony w tej podstawie prawnej lub musi być ono niezbędne do wykonania zadania realizowanego w interesie publicznym lub w ramach sprawowania władzy publicznej powierzonej administratorowi. Podstawa prawna może zawierać przepisy szczegółowe dostosowujące stosowanie RODO, nie ma jednak takiego bezwzględnego wymogu. Prawo stanowiące podstawę przetwarzania takich danych musi służyć realizacji celu leżącego w interesie publicznym oraz być proporcjonalne do wyznaczonego, prawnie uzasadnionego celu (art. 6 ust. 3 RODO).

Przepisy projektu przewidują przetwarzanie danych osobowych w kilku przypadkach: art. 1 pkt 5 i 15 projektu w zakresie dodawanego art. 5a ust. 1 i załącznika do u.d.o.a.o.r., art. 1 pkt 5 projektu w zakresie dodawanego art. 5b ust. 3 u.d.o.a.o.r., art. 1 pkt 9 projektu w zakresie dodawanych art. 10m ust. 2 i art. 10q ust. 1 u.d.o.a.o.r. oraz art. 1 pkt 14 projektu w zakresie dodawanego art. 16a u.d.o.a.o.r.

We wszystkich przypadkach, w których projekt przewiduje przetwarzanie danych osobowych, można uznać, że spełnione są kryteria przetwarzania określone w RODO. W konsekwencji należy uznać, że projekt ustawy nie jest sprzeczny z RODO.

4. Konkluzja

Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych oraz niektórych innych ustaw nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Autor:

Wojciech Miller

ekspert ds. legislacji

w Biurze Ekspertyz

i Oceny Skutków Regulacji

Akceptował:

Wicedyrektor Biura Ekspertyz

i Oceny Skutków Regulacji

Ziemowit Cieślik

/podpisano elektronicznie/

Warszawa, 21 października 2025 r.

BEOS-WPEiM-2049/25

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L. dz. SPS-III, 020, 300, 10, 2025

Data wpływu 22.10.25r.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia w sprawie stwierdzenia, czy poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych oraz niektórych innych ustaw (przedstawiciele wnioskodawców: poseł Piotr Adamowicz i poseł Joanna Frydrych) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu

W projekcie przewidziane są zmiany ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych¹ (dalej: u.d.o.a.o.r.), ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych² oraz ustawy z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia³.

Zmiany u.d.o.a.o.r. dotyczą m.in.: rozszerzenia zakresu działalności, której prowadzenie uprawniałoby do uzyskania statusu działacza opozycji antykomunistycznej i statusu osoby represjonowanej z powodów politycznych; wprowadzenia możliwości złożenia przez osobę, której odmówiono potwierdzenia spełniania warunków, o których mowa w art. 4 u.d.o.a.o.r., oświadczenia, że nie była pracownikiem, funkcjonariuszem lub żołnierzem organów bezpieczeństwa państwa ani nie była współpracownikiem w rozumieniu ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów⁴ oraz trybu badania tego oświadczenia; zasad przyznawania statusu wdowy lub wdowca po działaczu opozycji lub osobie represjonowanej oraz uprawnień związanych z posiadaniem tego statusu; zasad przyznawania świadczenia solidarnościowego; prowadzenia i publikowania w Biuletynie Informacji Publicznej listy osób, którym potwierdzono status działacza lub osoby

¹ Dz. U. z 2024 r. poz. 906.

² Dz. U. z 2025 r. poz. 163, ze zm.

³ Dz. U. z 2025 r. poz. 620.

⁴ Dz. U. z 2024 r. poz. 1632.

represjonowanej; wydawania znaku nagrobnego przeznaczonego do umieszczenia na grobie zmarłego działacza opozycji lub osoby represjonowanej. Zmiana w ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych ma na celu objęcie zwolnieniem podatkowym ryczałtu energetycznego oraz dodatku kompensacyjnego przysługujących wdowom i wdowcom po działaczach opozycji lub osobach represjonowanych. Zmiana w ustawie z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia ma na celu zaliczenie okresów działalności opozycyjnej i okresów represji do okresów uprawniających do zasiłku dla bezrobotnych. Ponadto w projekcie przewidziane są przepisy przejściowe.

Projekt ustawy nie zawiera przepisów mających na celu wykonanie prawa Unii Europejskiej.

Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych oraz niektórych innych ustaw **nie jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej** w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu.

Autor:

Wojciech Miller

ekspert ds. legislacji

w Biurze Ekspertyz

i Oceny Skutków Regulacji

Akceptował:

Wicedyrektor Biura Ekspertyz

i Oceny Skutków Regulacji

Ziemowit Cieślik

/podpisano elektronicznie/

RZECZPOSPOLITA POLSKA
PROKURATOR GENERALNY

Warszawa, dnia 14.10. 2025 r.

RPW/34245/2025 – 1P

EZD RP KS
(BPW–III)
Data rejestracji: 2025–10–16
Data wpływu: 2025–10–16

1001-1.0280.331.2025

dot. RPW.32236.2025

Pan

Dariusz Salamończyk

Zastępca Szefa Kancelarii Sejmu

W odpowiedzi na pismo z dnia 7 października 2025 r., dotyczące poselskiego projektu *ustawy o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych oraz niektórych innych ustaw* (brak numeru druku sejmowego), przekazanego na podstawie art. 34 ust. 3 Regulaminu Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, uprzejmie informuję, że nie przedstawiam opinii o tym projekcie odnoszącym się do problematyki leżącej poza zakresem zadań prokuratury.

z upoważnienia
Prokuratora Generalnego

Dariusz Korneluk
Pierwszy Zastępca Prokuratora Generalnego

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L. dz. ...*SP5-III.020.300.7.2025*...

Data wpływu ...*20.10.25r.*...

Warszawa, 20-10-2025

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
DANYCH OSOBOWYCH**
Miroslaw Wróblewski

DPNT.401.409.2025.WL.MWR

**Pan
Dariusz Salamończyk
Zastępca Szefa
Kancelarii Sejmu RP
Kancelaria Sejmu RP**

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L. dz. **SPS-III.020.300.8.2025**

Data wpływu **21.10.25**

adres ePUAP: /KSRP/SkrytkaESP

Szanowny Panie Ministrze,

w odpowiedzi na pismo z 7 października br. znak: SPS-III.020.300.6.2025, działając na podstawie art. 57 ust. 1 lit. c) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679¹ oraz art. 51 ustawy o ochronie danych osobowych², uprzejmie informuję, że do przedstawionego **poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych oraz niektórych innych ustaw**, dalej jako „projekt”, Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych jako organ nadzorczy zgłasza następujące uwagi.

Zgodnie z projektowanym **art. 16a ustawy zmienianej w art. 1 projektu**³ „Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych prowadzi i publikuje w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych **listę osób**, którym od dnia wejścia w życie ustawy potwierdzono status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych”, a lista ta zawiera imię, nazwisko i miejsce zamieszkania tej osoby, a

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 4.5.2016, str. 1 ze zm.), dalej: „rozporządzenie 2016/679”.

² Ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1781).

³ Ustawa z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 906).

także datę wydania decyzji o potwierdzeniu ww. statusu. Na podstawie tego przepisu będzie więc dochodziło do publikowania danych osobowych osób posiadających status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych. W uzasadnieniu projektodawca wyjaśnił, że „Rozwiązanie to ma z jednej strony upowszechniać wiedzę o bohaterach naszej wolności, a z drugiej – w związku z nowymi przepisami dotyczącymi badania oświadczeń o braku współpracy z komunistycznym aparatem bezpieczeństwa – uczynić proces potwierdzania statusu działacza opozycji i osoby represjonowanej bardziej transparentnym”. W ocenie organu nadzorczego **wskazane w uzasadnieniu cele publikowania danych osobowych powinny wynikać wprost także z przepisów projektu**. Przetwarzanie danych osobowych ww. osób w postaci publikacji tych danych w Biuletynie Informacji Publicznej przez właściwy organ będzie oparte na przesłance legalizującej określonej w art. 6 ust. 1 lit. c) rozporządzenia 2016/679, tj. niezbędności przetwarzania do wypełnienia obowiązku prawnego ciążącego na administratorze. W takim przypadku, zgodnie z art. 6 ust. 3 tego rozporządzenia, podstawa prawna tego przetwarzania, określona w prawie krajowym, powinna **określać cel tego przetwarzania**. Proponowane przez organ nadzorczy rozwiązanie pozwoli też zapewnić zgodność projektowanej regulacji z zasadami zgodności z prawem, rzetelności i przejrzystości⁴ oraz ograniczenia celu⁵.

Pewne wątpliwości budzi również przetwarzanie na ww. liście **miejsca zamieszkania** osoby, której potwierdzono status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych. Wyrażona w rozporządzeniu 2016/679 zasada minimalizacji⁶ wymaga, aby zakres przetwarzanych danych był ograniczony do danych niezbędnych do założonego celu. Należy zauważyć, że nawet w przypadku, gdy lista nie będzie ujawniała dokładnego miejsca zamieszkania tej osoby (tj. adresu zamieszkania), lecz jedynie miejscowość zamieszkania, to informacja ta stanowi dane potencjalnie umożliwiające identyfikację tej osoby. Identyfikacja takiej osoby będzie miała szczególne znaczenie w przypadku miejscowości o małej liczbie mieszkańców, gdyż wówczas powiązanie tej informacji z imieniem i nazwiskiem osoby fizycznej może być wystarczające do jej jednoznacznej identyfikacji. Co więcej w takim przypadku może dochodzić także pośrednio do identyfikacji osób trzecich, nieujętych na liście. Pod ponowną rozważę projektodawcy organ nadzorczy poddaje więc zasadność ujawniania na ww. liście miejsca

⁴ „Dane osobowe muszą być przetwarzane zgodnie z prawem, rzetelnie i w sposób przejrzysty dla osoby, której dane dotyczą ("zgodność z prawem, rzetelność i przejrzystość")" (art. 5 ust. 1 lit. a rozporządzenia 2016/679)".

⁵ „Dane osobowe muszą być zbierane w konkretnych, wyraźnych i prawnie uzasadnionych celach i nieprzetwarzane dalej w sposób niezgodny z tymi celami; dalsze przetwarzanie do celów archiwalnych w interesie publicznym, do celów badań naukowych lub historycznych lub do celów statystycznych nie jest uznawane w myśl art. 89 ust. 1 za niezgodne z pierwotnymi celami ("ograniczenie celu")" (art. 5 ust. 1 lit. b rozporządzenia 2016/679).

⁶ „Dane osobowe muszą być adekwatne, stosowne oraz ograniczone do tego, co niezbędne do celów, w których są przetwarzane ("minimalizacja danych")" (art. 5 ust. 1 lit. c rozporządzenia 2016/679).

zamieszkania osoby, której potwierdzono status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych.

Co więcej, z projektowanych przepisów nie wynika **retencja danych osobowych** publikowanych w przewidziany projektem sposób, tj. czy dane określonej osoby, której nadano ww. status, podlegają usunięciu z listy, a jeśli tak to po jakim czasie i po spełnieniu jakich przesłanek. W celu zapewnienia zgodności analizowanej regulacji z zasadą ograniczenia przechowywania⁷ kwestia ta wymaga doprecyzowania w projektowanych przepisach. Ma to znaczenie także względu na zapewnione w rozporządzeniu 2016/679 prawa osoby, której dane dotyczą, w szczególności wynikające z art. 17 tego rozporządzenia prawo do usunięcia danych („prawo do bycia zapomnianym”). Ewentualne bezterminowe przetwarzanie danych osobowych nie może prowadzić do wyłączenia prawa niezgodnie z rozporządzeniem

⁷ „Dane osobowe mogą być przechowywane w formie umożliwiającej identyfikację osoby, której dane dotyczą, przez okres nie dłuższy, niż jest to niezbędne do celów, w których dane te są przetwarzane; dane osobowe można przechowywać przez okres dłuższy, o ile będą one przetwarzane wyłącznie do celów archiwalnych w interesie publicznym, do celów badań naukowych lub historycznych lub do celów statystycznych na mocy art. 89 ust. 1, z zastrzeżeniem że wdrożone zostaną odpowiednie środki techniczne i organizacyjne wymagane na mocy niniejszego rozporządzenia w celu ochrony praw i wolności osób, których dane dotyczą ("ograniczenie przechowywania")”.

2016/679. Ograniczenie ww. praw jest dopuszczalne, ale jedynie o ile spełniać będzie warunki określone w art. 23 rozporządzenia 2016/679⁸.

Pamiętać należy, że projektowane rozwiązanie stanowi ingerencję w konstytucyjne prawa do poszanowania życia prywatnego oraz ochrony danych osobowych (art. 47 i 51 Konstytucji RP), a ingerencja ta powinna być uzasadniona i proporcjonalna do zamierzonego celu (art. 31 ust. 3 Konstytucji RP). Uwzględnienie powyższych elementów przez projektodawcę wpłynie pozytywnie na zapewnienie proporcjonalności projektowanego rozwiązania w myśl ww. norm konstytucyjnych.

Zgodnie z projektowanym **art. 5b ust. 3 ustawy zmienianej przez art. 1 projektu** wniosek o przyznanie statusu wdowy albo wdowca po działaczu opozycji antykomunistycznej lub osobie represjonowanej z powodów politycznych zawiera m. in. **numer PESEL oraz datę i miejsce urodzenia wnioskodawcy**. Wskazać należy, że numer PESEL w sposób jednoznaczny identyfikuje osobę fizyczną, wobec czego nie jest zasadne objęcie katalogiem tych danych również daty i miejsca urodzenia

⁸ „1. Prawo Unii lub prawo państwa członkowskiego, któremu podlegają administrator danych lub podmiot przetwarzający, może aktem prawnym ograniczyć zakres obowiązków i praw przewidzianych w art. 12-22 i w art. 34, a także w art. 5 - o ile jego przepisy odpowiadają prawom i obowiązkom przewidzianym w art. 12-22 - jeżeli ograniczenie takie nie narusza istoty podstawowych praw i wolności oraz jest w demokratycznym społeczeństwie środkiem niezbędnym i proporcjonalnym, służącym:

- a) bezpieczeństwu narodowemu;
- b) obronie;
- c) bezpieczeństwu publicznemu;
- d) zapobieganiu przestępczości, prowadzeniu postępowań przygotowawczych, wykrywaniu lub ściganiu czynów zabronionych lub wykonywaniu kar, w tym ochronie przed zagrożeniami dla bezpieczeństwa publicznego i zapobieganiu takim zagrożeniom;
- e) innym ważnym celom leżącym w ogólnym interesie publicznym Unii lub państwa członkowskiego, w szczególności ważnemu interesowi gospodarczemu lub finansowemu Unii lub państwa członkowskiego, w tym kwestiom pieniężnym, budżetowym i podatkowym, zdrowiu publicznemu i zabezpieczeniu społecznemu;
- f) ochronie niezależności sądów i postępowania sądowego;
- g) zapobieganiu naruszeniom zasad etyki w zawodach regulowanych, prowadzeniu postępowań w takich sprawach, ich wykrywaniu oraz ściganiu;
- h) funkcjom kontrolnym, inspekcyjnym lub regulacyjnym związanym, nawet sporadycznie, ze sprawowaniem władzy publicznej w przypadkach, o których mowa w lit. a) - e) oraz g);
- i) ochronie osoby, której dane dotyczą, lub praw i wolności innych osób;
- j) egzekucji roszczeń cywilnoprawnych.

2. W szczególności akt prawny, o którym mowa w ust. 1, musi zawierać szczegółowe przepisy przynajmniej - w stosownym przypadku - o:

- a) celach przetwarzania lub kategorii przetwarzania;
- b) kategoriach danych osobowych;
- c) zakresie wprowadzonych ograniczeń;
- d) zabezpieczeniach zapobiegających nadużyciom lub niezgodnemu z prawem dostępowi lub przekazywaniu;
- e) określeniu administratora lub kategorii administratorów;
- f) okresach przechowywania oraz mających zastosowanie zabezpieczeniach z uwzględnieniem charakteru, zakresu i celów przetwarzania lub kategorii przetwarzania;
- g) ryzykach naruszenia praw lub wolności osoby, której dane dotyczą; oraz
- h) prawie osób, których dane dotyczą, do uzyskania informacji o ograniczeniach, o ile nie narusza to celu ograniczenia”.

wnioskodawcy – te dane osobowe powinny być przetwarzane wyłącznie w przypadku, gdy osoba ta nie posiada numeru PESEL. Ponadto projektowany przepis przewiduje obowiązek podania we wniosku **numeru telefonu lub adresu poczty elektronicznej**. W polskim prawie nie istnieje powszechny obowiązek posiadania telefonu ani poczty elektronicznej, wobec czego podanie przez wnioskodawcę tych danych kontaktowych powinno być jedynie fakultatywne. Z tego względu w ocenie organu nadzorczego zasadne jest dokonanie w projekcie odpowiednich zmian uwzględniających powyższe zastrzeżenia, co wpłynie na zgodność projektowanej regulacji z ww. zasadami minimalizacji oraz zgodności z prawem, rzetelności i przejrzystości.

Analogiczną do powyższej uwagę dotyczącą numeru PESEL i daty urodzenia oraz ww. danych kontaktowych należy odnieść do projektowanego **art. 10m ust. 2 ustawy zmienianej w art. 1 projektu**, regulującego zakres danych osobowych podawanych we wniosku o przyznanie świadczenia solidarnościowego.

Należy także zwrócić uwagę na stanowiący **załącznik** do projektowanej ustawy wzór oświadczenia o braku współpracy z organami bezpieczeństwa państwa w okresie od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 10 maja 1990 r. Zgodnie z tym wzorem przedmiotowe oświadczenie zawiera m. in. **imię ojca** osoby składającej to oświadczenie, które stanowi dane osoby trzeciej i nie jest niezbędne do identyfikacji osoby fizycznej. W myśl ww. zasady minimalizacji zasadne jest usunięcie imienia ojca z katalogu danych osobowych zawartych w ww. oświadczeniu. Jak wielokrotnie wskazywał organ nadzorczy w swoich opiniach legislacyjnych, wymaganie podania imienia ojca przy identyfikacji jest historycznym reliktem, a istniejące identyfikatory ukształtowane specjalnie dla jednoznacznej identyfikacji osób fizycznych, takie jak numer PESEL, są wystarczające dla realizacji tych celów. W sytuacji wykorzystywania dodatkowo danych w zakresie imienia, nazwiska czy daty urodzenia pozyskiwanie danych osób trzecich będzie stanowić naruszenie zasady celowości i minimalizacji.

Jednocześnie pragnę podkreślić, że uwagi organu ochrony danych osobowych przedstawiane w toku prac legislacyjnych mają charakter eksperckich wskazówek dla projektodawcy, który podejmuje decyzję co do ostatecznego kształtu przyjmowanych przepisów i odpowiada za zapewnienie ich zgodności z przepisami o ochronie danych osobowych.

Łączę wyrazy szacunku,

Mirosław Wróblewski
Prezes Urzędu
Ochrony Danych Osobowych

/-dokument w postaci elektronicznej
podpisany kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

Warszawa, 27 października 2025r.

Prezes
Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

991100.0230.147.2025.JK

Pan
Dariusz Salomończyk
Zastępca Szefa Kancelarii Sejmu

Szanowny Pani Ministrze,

w odpowiedzi na przekazane w dniu 8 października 2025r. pismo, znak: SPS-III.020.300.6.2025, dotyczące *poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych oraz niektórych innych ustaw*, w załączeniu przekazuję stanowisko Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, przygotowane przez Departament Legislacyjno-Prawny w oparciu o opinie odpowiednich departamentów merytorycznych.

Z wyrazami szacunku

Signature Not Verified
Dokument podpisany przez
Zbigniew Derdziuk
Data: 2025.10.27 12:23:52 CET

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L. dz.

SPS-III.020.300.11.2025

Data wpływu

28.10.25r.

Warszawa, 22 października 2025 r.

Departament Legislacyjno-Prawny

991100.0230.147.2025.JK

Stanowisko Zakładu Ubezpieczeń Społecznych do poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych oraz niektórych innych ustaw.

1. Na wstępie, po analizie przedstawionego do opinii projektu ustawy, należy podkreślić, że skutki finansowe proponowanych przepisów prawnych nie są uwzględnione w projekcie planu finansowego wydatków budżetu państwa w części 73 Zakład Ubezpieczeń Społecznych na rok 2026 r.
2. Projektowana ustawa w art. 1 pkt 9 przewiduje wprowadzenie w ustawie o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych po art. 10i nowego art. 10j określającego warunki przyznania prawa do świadczenia solidarnościowego. Zgodnie z jego brzmieniem prawo do świadczenia solidarnościowego przysługuje osobie uprawnionej, która łącznie spełnia następujące warunki:
 - 1) osiągnęła wiek emerytalny wynoszący co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn;
 - 2) ma okres składkowy lub nieskładkowy w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wynoszący co najmniej 1 miesiąc;
 - 3) nie ma ustalonego prawa lub nie pobiera emerytury, renty inwalidzkiej, renty z tytułu niezdolności do pracy, renty rodzinnej lub renty albo emerytury zagranicznej;
 - 4) nie pozostaje w stosunku pracy, nie prowadzi działalności gospodarczej lub działalności rolniczej.

W naszej ocenie uzasadnionym jest uzupełnienie (doprecyzowanie) projektowanego art. 10j pkt 4 ustawy tak, aby warunek niepozostawania w stosunku pracy, prowadzenia działalności gospodarczej lub działalności rolniczej, odnosił się również do osób, które są zatrudnione, prowadzą działalność gospodarczą lub działalność rolniczą za granicą. Brak takiego zapisu będzie prowadzić do odmiennego traktowania osób aktywnych zawodowo w Polsce od osób aktywnych zawodowo za granicą. Bez tego zapisu osoba aktywna zawodowo za granicą nabędzie prawo do świadczenia solidarnościowego, natomiast osoba aktywna zawodowo w Polsce nie otrzyma tego świadczenia.

3. Należy też zauważyć, że występuje niezgodność w warunkach przyznania prawa do świadczenia solidarnościowego, które są określone w projektowanym art. 10j ustawy z warunkami, które projektodawca wskazuje w treści uzasadnienia do projektowanej ustawy zmieniającej. W uzasadnieniu projektodawca wskazał, że świadczenie solidarnościowe jest zaadresowane do działaczy opozycji antykomunistycznej oraz osób represjonowanych z powodów politycznych, które urodziły się przed 1949 r., a projektowany art. 10j ustawy (jak również pozostałe przepisy projektu) nie zawierają zapisu warunkującego przyznanie prawa do świadczenia solidarnościowego, od faktu urodzenia się przed 1949 r. Jeśli warunek wymieniony w treści

- uzasadnienia ma stanowić wiążące kryterium uzależniające przyznanie prawa do świadczenia solidarnościowego, powinien być zawarty również w przepisach projektowanej ustawy, jeśli nie- uzasadnionym jest usunąć taki warunek z uzasadnienia projektu.
4. W zakresie zapisu dotyczącego kwoty świadczenia solidarnościowego (3603,35 zł w projektowanym art.10k ustawy) należy zauważyć, że jeśli zamiarem ustawodawcy jest ustalenie świadczenia solidarnościowego w kwocie maksymalnej granicy obecnie ustalanego świadczenia wyrównawczego, należałoby zweryfikować w projekcie kwotę świadczenia solidarnościowego (do kwoty granicznej dla świadczenia wyrównawczego od 1 marca 2026 r.), w przypadku, gdy projektowana ustawa zostałaby uchwalona po 28 lutego 2026 r., tj. po dokonaniu waloryzacji (do 28 lutego 2026 r. kwota graniczna dla świadczenia wyrównawczego wynosi 3603,35 zł).
 5. Zgodnie z treścią projektowanego art. 10m ust. 3 ustawy do wniosku o świadczenie solidarnościowe dołącza się dokumenty potwierdzające nadanie statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych, a także oświadczenie o niepobieraniu emerytury lub renty zagranicznej lub innego świadczenia zagranicznego o podobnym charakterze. Brakuje zapisu o wymogu dostarczenia dokumentu potwierdzającego posiadanie przez osobę uprawnioną okresu składkowego lub nieskładkowego wynoszącego co najmniej 1 miesiąc, a także oświadczenia o niepozostawaniu w stosunku pracy, nie prowadzeniu działalności gospodarczej lub działalności rolniczej.
 6. W przypadku uwzględnienia uwagi dotyczącej dodania zapisu uzależniającego prawo do świadczenia solidarnościowego od braku aktywności zawodowej wykonywanej również za granicą, uzasadnionym jest uzupełnienie projektowanego przepisu art. 10m ust. 3 ustawy, tak aby uwzględniał składanie oświadczeń także na potwierdzenie okoliczności o niepozostawaniu w stosunku pracy/nieprowadzeniu działalności gospodarczej lub działalności rolniczej za granicą. W takim wypadku proponujemy również rozważenie dodania w projektowanej ustawie uregulowań zawierających klauzulę o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych oświadczeń. Propozycję wprowadzenie takiego uregulowania uzasadnione jest tym, że projektowane świadczenie solidarnościowe, które jest świadczeniem dla ofiar represji politycznych nie podlega - podobnie jak inne świadczenia dla ofiar represji wojennych i okresu powojennego - przepisom o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Do tego rodzaju świadczeń nie mają zastosowania unijne przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, świadczenia te nie są również objęte zakresem przedmiotowym wiążących Polskę dwustronnych umów o zabezpieczeniu społecznym. Oznacza to, że dla celów ustalania prawa do świadczenia solidarnościowego Zakład nie będzie miał podstaw prawnych do prowadzenia korespondencji z zagranicznymi instytucjami ubezpieczeniowymi w sprawie uzyskania informacji, np. o zatrudnieniu lub o posiadaniu prawa do świadczenia emerytalno-rentowego.
 7. W zakresie terminu płatności świadczenia solidarnościowego (projektowany art. 10n ust. 2 ustawy) proponujemy zapis „miesięcznie, w terminie płatności ustalonym w decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych”, gdyż taka zasada obowiązuje w stosunku do wszystkich innych świadczeń wypłacanych przez organy rentowe ZUS.
 8. Pojęcie „organ emerytalny lub rentowy” w projektowanym art. 10n ust. 3 ustawy proponujemy zastąpić pojęciem „Zakład Ubezpieczeń Społecznych”.
 9. Ponadto zgodnie z projektowanym art. 10q ust. 2 ustawy na wniosek Zakładu Ubezpieczeń Społecznych inne organy wypłacające emerytury i renty, o których mowa w art. 10j pkt 3, są obowiązane przekazać, w terminie 7 dni od dnia otrzymania wniosku, dane niezbędne do

przyznania lub ustanienia prawa do świadczenia solidarnościowego. O przyznaniu świadczenia solidarnościowego Zakład Ubezpieczeń Społecznych zawiadamia te organy. Przepis ten nie określa, jak ma wyglądać taki wniosek. Należy rozważyć, czy „dane niezbędne” nie powinny być wskazane konkretnie (w kontekście tego, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych będzie składać takie wnioski, należałoby wskazać konkretnie o jaki zakres danych Zakład może występować).

10. Z uwagi na konieczność modyfikacji systemów informatycznych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych istnieje potrzeba zagwarantowania odpowiedniego okresu vacatio legis, co najmniej 9 miesięcy od dnia opublikowania ustawy.
11. Projekt ustawy i towarzyszące mu dokumenty legislacyjne nie zawierają danych, nawet szacunkowych dotyczących tego ile osób faktycznie skorzysta z postanowień znowelizowanej ustawy po zmianie m.in. definicji działacza opozycji antykomunistycznej i będzie uprawnionych na podstawie nowych przepisów do ubiegania się o świadczenie wyrównawcze albo o nowe świadczenie solidarnościowe, bądź przeliczenie, w oparciu o nowe przepisy ustawy dotychczas pobieranych świadczeń emerytalno-rentowych wypłacanych przez Zakład. Należy zatem uzupełnić OSR, uzasadnienie do projektu ustawy o dane szacunkowe dot. liczby osób (zamieszkałych w Polsce i o ile to możliwe również za granicą), które w różnych formach (przeliczenie, ustalenie nowych świadczeń) skorzystają z zapisów tej ustawy. Pozwoli to m.in. na wyliczenie środków finansowych, organizacyjnych w Zakładzie i właściwą realizację projektowanych zapisów ustawy po jej wejściu w życie.

magdalena.dulinska

Elektronicznie podpisany przez

magdalena.dulinska

Data: 2025.10.22 13:30:11 +02'00'

Mariusz Jedynak

Elektronicznie podpisany przez Mariusz
Jedynak
Data: 2025.10.27 09:56:01 +01'00'